

Susanna Sillanpää

VARHAISEN
VUOROVAIKUTUKSEN
HAASTEET
MONIKKOPERHEISSÄ

Opinnäytetyö
Sosiaalialan koulutusohjelma

Lokakuu 2010

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>	<p>Opinnäytetyön päivämäärä</p> <p>18.10.2010</p>	
<p>Tekijä(t) Susanna Sillanpää</p>	<p>Koulutusohjelma ja suuntautuminen</p> <p>sosiaali-ala</p>	
<p>Nimeke</p> <p>Varhaisen vuorovaikutuksen haasteet monikkoperheissä</p>		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämän tutkimuksen tarkoitus oli selvittää, millaisia kokemuksia ja tunteita tuottaa vuorovaikutuksen näkökulmasta useamman lapsen yhtäaikaista syntymistä perheeseen. Opinnäytetyön tarve on lähtenyt omasta varhaisen vuorovaikutuksen ja monikkoperhedynamiikan mielenkiinnosta sekä yhteistyöstä Mikkelin Monikkoperheyhdistyksen kanssa. Tutkimuksessa perehdytään vuorovaikutuksen ja yksilöllisen hoivan toteutumiseen ja vanhempien jaksamista tukeviin tekijöihin monikkoperheissä.</p> <p>Opinnäytetyön keskeisenä teoriana on John Bowlbyn kiintymyssuhdeteoria. Aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että kun perheeseen syntyy kaksi tai useampi vauva yhtä aikaa, yksilöllisen vuorovaikutuksen toteutuminen on haasteellista. Tämä aiheuttaa äideille vahvoja syyllisyyden tunteita. Äidit kokevat, että varsinkin alussa työn määrä vauvojen kanssa on niin suuri, että varsinaiselle emotionaaliselle yhdessäololle ei jää aikaa. Äidit pyrkivät maternal justice-tilaan, jossa he voisivat antaa vauvoille tasavertaisesti yksilöityä aikaa ja hoivaa, mutta käytäntö pakottaa heidät usein hoivaamaan lapsia ”pakettina”.</p> <p>Tutkimus on laadullinen eli kvalitatiivinen. Aineisto kerättiin teemahaastattelulla, johon osallistui 8 monikkovanhemmaa. Teemahaastattelun kysymykset jaettiin kolmeen keskeiseen teemaan eli 1.) odotus, synnytys ja alkuaika, 2.) kiintymys vauvoihin ja 3.) jaksamisen pilarit.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tulokset tuottivat hyvin vahvasti saman tuloksen kuin aiemmat tutkimukset. Tutkimukseen osallistuneilla perheillä oli molemmat vanhemmat vahvasti jakamassa arkea ja lisäksi perheillä oli hyvä tai suhteellisen hyvä oma verkosto. Näin ollen äidit eivät olleet merkittävän uupuneita ja vauvoille järjestyi yksilöityä aikaa ja mahdollisuuksia kahdenkeskisiin vuorovaikutustilanteisiin. Tästä voidaan päätellä, että mikäli perheellä on hyvät omat voimavarat ja tukiverkosto, monikkolapsille voidaan taata hyvä psyykinen kehitys yksilöllisyyden näkökulmasta.</p> <p>Tutkimuksen tuloksia hyödynnetään Mikkelin Monikkoperheyhdistyksessä ja opinnäytetyöntekijän omassa yrityksessä. Jatkotutkimusaiheiksi nousivat monikkoperheiden tarvitseman tuen laatu ja sen suhde perheen hyvinvointiin ja isien ja äitien erilaiset tunnetason kokemukset.</p>		
<p>Asiasanat (avainsanat)</p> <p>kiintymyssuhdeteoria, varhainen vuorovaikutus, triadinen suhde, monikkovanhemmuus, keskosuus</p>		
<p>Sivumäärä</p> <p>61 s. + 5</p>	<p>Kieli</p> <p>suomi</p>	
<p>Huomautus (huomautukset liitteistä)</p>		
<p>Ohjaavan opettajan nimi</p> <p>Seija Nissinen</p>	<p>Opinnäytetyön toimeksiantaja</p>	

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>	Date of the bachelor's thesis 18.10.2010	
Author(s) Susanna Sillanpää	Degree programme and option Degree program in social services	
Name of the bachelor's thesis The challenges of early interaction in multiple families		
Abstract <p>The object of this study was to find out what kind of experiences and emotions the birth of multiple children produces. The need for this scholarly thesis arose from my own interest in interaction and multiple families and cooperation with Mikkelin Monikkoperheydistys. The central questions of the study are achieving interaction and personal care in multiple families and factors that support the parents' strength.</p> <p>The central theory of this scholarly thesis is the theory of bonding by John Bowlby. Earlier studies have shown that when two or more babies are born to a family at the same time achieving personal interaction is difficult. This causes severe emotions of guilt in mothers. They feel that especially in the beginning the workload with the babies is so great that they have no time for actual emotional moments. Moms try to get to the "maternal-justice-state" in which they could give equal personal time and care, but practise often forces them to care children as a "package".</p> <p>The study is qualitative. The material has been gathered through a theme interview, in which eight multiple parents participated. The questions of the theme interview were divided in to three central themes which were 1) pregnancy period, giving birth and the first moments 2) bonding with babies, 3) pillars of managing</p> <p>The results of this study produced very closely the same results as earlier studies. Both parents of the participating families were strongly sharing the everyday life and furthermore the families had good or relatively good networks of their own.</p> <p>Hence the mothers weren't significantly tired and personal time and possibilities to dyad interaction were possible to organize. From this it can be presumed that if a family has good resources and network the good psychological development can be guaranteed from the individuality point of view.</p> <p>The results of this study will be used in Mikkelin Monikkoperheydistys and in the students' own firm. The themes for future studies, that emerged from this study is the need of the quality of the support in multiple families and it's relation to the wellbeing of the family and the different emotional experiences of the mothers and fathers.</p>		
Subject headings, (keywords) bonding theory, early interaction, triadic relationship, multiple parenthood, premature baby		
Pages 61 p. + 5	Language finnish	
Remarks, notes on appendices		
Tutor Seija Nissinen	Bachelor's thesis assigned by	

Esipuhe

Tätä työtä on ollut ilo tehdä! Toki epäusko on välillä vallannut mielen ja tuonut tullessaan epätoivon hetkiä. Silloin en kuitenkaan ole ollut yksin. Ohjaajani, lehtori Seija Nissinen, jaksoi kannustaa eteenpäin niinä hetkinä, kun suunta oli kadoksissa ja potkia eteenpäin sopivasti rohkaisten. Olen iloinen, että olin juuri Seijan ohjauksessa. Hänen empaattinen asenteensa auttoi oikomaan monta mutkaa.

Olen iloinen, että sain vieraillla kaksosperheiden kodeissa. Siellä työlle muodostuivat raamit. Kiitos koko työstä kuuluu äideille ja isille, jotka antoivat aikaansa ja kertoivat niin elävästi monikkoperheen arjesta.

Tiedonhaussa sain todella ammattitaitoista apua MAMK:n kirjastosta. He jaksoivat etsiä minulle lähteitä mitä ihmeellisimmistä paikoista ja näin pääsin laajentamaan tietopohjaa merkittävästi. He eivät koskaan sanoneet, etteivät löydä jotain lähdeä, vaan he etsivät niin sinnikkäästi, että aina kaipaamani artikkeli tai kirja löytyi. Ilman kirjastonväen ammattitaitoa ja ystävällistä apua, olisin ollut hukassa.

Suunnattoman suuri kiitos kuuluu rakkaalle kotiväelleni, joka kesti äidin henkiset poissaolon ajat. Äiti katosi vuorovaikutuksen maailmaan, mutta siitä huolimatta arki pyöri. Miehen ja lasten antama rohkaisu ja tuki ovat korvaamattomia.

Iloisena vuorovaikutuksen maailmasta

Susanna Sillanpää

Mikkelissä 8.11.2010

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO.....	1
1.1 Aiheen valinta	1
1.2 Tutkimuskysymysten viitekehys	2
1.3 Teoreettinen viitekehys ja keskeiset käsitteet	4
2 MONIKKORASKAUS	5
2.1 Monikkoraskauksien yleisyys	5
2.2 Monikkojen määrä Mikkelin keskussairaalan alueella	6
2.3 Monikkoraskauden riskit ja erityispiirteet.....	7
2.4 Ennenaikaisuus.....	8
2.5 Monikkoraskauksien toteaminen ja seuranta	8
2.6 Monikkoraskauden komplikaatiot.....	9
2.7 Synnytys	9
3 KIINTYMYSSUHDETEORIA: KIINNITTÄMISESTÄ KIINTYMYKSEEN.....	11
3.1 Kiintymyssuhteen rakentuminen odotusaikana.....	14
3.2 Kiintymyssuhdemallit	15
3.3 Kiintymyssuhteen rakentumisen haasteet monikkoperheissä	17
4 VARHAINEN VUOROVAIKUTUS.....	19
4.1 Hyvän vuorovaikutuksen keskeiset elementit	19
4.2 Miten hyvä vuorovaikutus syntyy?.....	20
4.3 Sensitiivisyyden merkitys vuorovaikutuksessa	21
4.4 Varhaisen vuorovaikutuksen haasteet monikkoperheissä	22
4.4.1 Monikkoäitien jaksamisen prosessi	25
4.5 Isän rooli ja parisuhde	28
5 TUTKIMUSAINEISTO JA MENETELMÄT	30
5.1 Tutkimusaineisto	30
5.2 Aineiston analysointi.....	31
6 TUTKIMUSTULOKSET	33
6.1 Mitä on olla kaksosten äiti / isä?	33
6.2 Kaksosraskauden tuottamat tunteet.....	34
6.3 Raskaus ja sairaala-aika kiintymyksen näkökulmasta.....	35

6.4 Kiintymys ensimmäisinä viikkoina.....	37
6.5 Vuorovaikutuksen haasteellisuus	38
6.6 Yksilöllisyyden toteutuminen triadisessa suhteessa.....	39
6.7 Vauvojen hoidon ja yhtäaikaisen itkun tuottamat tunteet vanhemmissa	41
6.8 Uupumus ja jaksamisen pilarit	42
6.9 Parisuhteen muutokset	44
7 POHDINTA.....	44
7.1 Tutkimuksen eettisyyden ja luotettavuuden tarkastelu.....	44
7.2 Tutkimustulosten pohdintaa	46
7.2.1 Vuorovaikutuksen ja kiintymyksen haasteet.....	47
7.2.2 Vanhempien jaksamista edesauttavat tekijät?	50
7.2.3 Äitien ja isien kokemuksen erilaisuus ja samankaltaisuus	51
7.3 Opinnäytetyön prosessi	53
7.4 Tulosten hyödyntäminen ja jatkotutkimusaiheita.....	54
LÄHTEET	56
LIITTEET	
1. Tutkimuslupa-anomus	
2. Tutkimuslupa	
3. Kirje perheille	
4. Teemahaastattelun runko	
5. Haastattelun nauhoituslupa	

1 JOHDANTO

1.1 Aiheen valinta

Tässä opinnäytetyössä perehdytään varhaisen vuorovaikutuksen haasteisiin, joita kohdataan, kun perheeseen syntyy samalla kertaa useampi vauva. Opinnäytetyön teoreettisessa osuudessa käydään läpi tutkimustietoa, joka käsittelee perheitä, joihin on syntynyt kerralla kaksi tai useampia lapsia. Näistä perheistä käytetään yhteistä nimikettä monikkoperhe. Haastatteluaineiston kautta keskityn tarkastelemaan vuorovaikutuksen haasteita erityisesti kaksosperheiden näkökulmasta. Teoreettisessa tarkastelussa ovat mukana sekä kaksos- että kolmosperheet, koska opinnäytetyö tulee Mikkelin Monikkoperheyhdistyksen käyttöön, jonka jäsenenä on sekä kaksos- että kolmosperheitä.

Vuorovaikutuksen haasteiden lisäksi keskeisinä teemoina opinnäytetyössä ovat myös kiintymyksen kehittyminen, vanhempien erilaiset tunnekokemukset ja vanhempien jaksaminen.

Varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteen muodostuminen kiehtovat minua erittäin paljon. Oma ammattini on tuonut eteeni kysymyksiä vuorovaikutuksen haasteista monikkoperheissä, joten opinnäytetyö liittyy luontevasti oman työni kehittämiseen. Olen saanut seurata suurten, pienten innoittajieni, Onnin ja Pyyryn, vauhdikasta elämää. Nämä kaksospojat ovat haastaneet minut tarkastelemaan teoriaa lattiatasolla. Heidän ansiostaan teoreettinen tieto ei ole jäänyt irralliseksi tavallisesta arjesta, vaan on saanut vahvasti käytännön tietoa teorian tueksi.

Aikaisemman kokemuksen perusteella hyvä yhteistyö Mikkelin Monikkoperheyhdistyksen kanssa kannusti opinnäytetyön tekemiseen, ja saan olla esittämässä myös tämän työn tuloksia heidän kokoontumisessaan. Olin yhteydessä opinnäytetyön tiimoilta myös Suomen Monikkoperheyhdistykseen, jossa kannustettiin ryhtymään työhön.

Tein samasta aiheesta kehittämistehtävän Kiikku-vauvaperheohjaajaopinnoissa Lappeenrannan AMK:ssa yhdessä Tuija Hyvösen ja Merja Tolvasen kanssa. Tässä selvityksessä oli mukana 12 monikkoperhettä, jotka vastasivat kyselylomakkeen kysymyksiin. Havaitsimme, että kyselytutkimuksella emme tavoittaneet aivan asian ydintä.

Kyselylomakkeessamme oli sekä strukturoituja että avoimia kysymyksiä, ja niiden tuottama tieto ei ollut yhtäpitävää. Tämä asia herätti meissä mielenkiintoa, ja yhteiset pohdiskelumme antoivat minulle pontta jatkaa samasta aiheesta toisenlaisella tutkimusmenetelmällä. Halusin syventää asian ymmärrystä haastattelututkimuksella, jolla tavoitetaan paremmin haastateltavan tunnekkenttää ja päästään keskustelemaan asioista avoimesti.

Tämän opinnäytetyön haastattelukysymykset nousivat hyvin pitkälti Kiikku-opintojen kehittämistyön avoimiksi jättämien kysymysten pohjalta. Kiikku-työn kyselytutkimus antoi asialle raamit, joita pyrin täydentämään kohtaamalla vanhemmat kasvoista kasvoihin ja pureutumalla vuorovaikutuksen haasteisiin käytännön ja tunteen tasolla. Lisäksi yhdeksi kysymykseksi nousi vanhempien jaksamisen pilarit haastavassa elämäntilanteessa, koska Kiikku-työn perusteella lähes kaikille monikkoperheille vauvojen mukanaan tuoma työmäärä oli yllätys ja haastoi vahvasti vanhempien jaksamisen. Halusin ottaa tarkasteluun jaksamisen kysymykset myös voimaannuttavana elementtinä.

Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymyksiksi nousivat seuraavat kysymykset:

1. Mitkä tekijät luovat haasteita varhaiseen vuorovaikutukseen monikkoperheissä?
2. Kuinka yksilöllisyys toteutuu triadisessa eli kolminkeskeisessä vuorovaikutussuhteessa?
3. Mitkä tekijät edesauttavat vanhempien jaksamista?

1.2 Tutkimuskysymysten viitekehys

Tässä alaluvussa käsitellään tutkimuskysymysten kannalta keskeistä viitekehystä aikaisempien tutkimusten näkökulmasta.

Monikkouden tuomat haasteet vuorovaikutukseen

Kun perheeseen syntyy kaksoset, se haastaa vanhemmat monella tavalla. Tutkimuksen keskiössä on, kuinka vanhemmat jakavat aikansa vauvojen kesken ja millaisia tunteita herää kun molempien vauvojen viesteihin ei pystytä vastaamaan oikea-aikaisesti. Muun muassa Cheryl Tatano Beck (2002) on tutkinut tätä asiaa ja todennut, että mo-

nikkovanhempien haasteena on, että lapsille ei ole tarpeeksi yksilöityä aikaa. Tämä kokemus tuottaa äideille syyllisyyttä ja stressiä. Myös muut tutkimukset osoittavat, että monikkovanhemmillä on vahva halu kohdata vauvat yksilöinä, mutta käytännön hoiva pakottaa kohtaamaan vauvat pakettina. (esim Robin & Josee & Tourette 1988, Beck 2002, 594.)

Koska monikot syntyvät usein keskosina, on tutkimuksessa otettava huomioon keskosuuden vaikutukset kiintymyssuhteen syntymiselle ja vuorovaikutukselle. Usein vauvat ovat aluksi pitkiäkin jaksoja sairaalahoidossa, mikä tuo haasteita kiintymyssuhteen syntymiselle (Holditch-Davis ym, 1999). Vauvat voivat tuntua enemmän sairaalan vauvoilta kuin omilta siitä huolimatta, että keskosvauvojen tehohoitoakaappi on edellytys vauvan selviämiseksi kohdun ulkopuolella. Kaappi voi kuitenkin olla vanhemmista pelottava ja lapsen hoitaminen annetaan mieluummin hoitohenkilökunnan vastuulle. Näin vauvan ja vanhempien välinen suhde ei pääse kehittymään normaalisti. (Schulman 2003, 152–153).

Yksilöllisyyden toteutuminen triadisessa suhteessa

Triadi-suhde termiä käytetään pääsääntöisesti kuvailtaessa kahden vanhemman ja yhden lapsen välistä vuorovaikutusta. Tässä opinnäytetyössä käytetään termiä triadisuhde kuvailtaessa yhden aikuisen ja kahden lapsen välistä vuorovaikutusta. Triadic relationship-käsitteen kaksostutkimuksen yhteydessä ottivat käyttöön Robin, Corroyrer ja Casati vuonna 1996 tutkimuksessaan ”Childcare patterns of mothers of twins during the first year (Beck 2002,605). Tässä opinnäytetyössä valotetaan triadisen vuorovaikutuksen tuomia tunteita ja käytännön haasteita. Ranskalainen tutkimus vuodelta 1988 (Robin, Josee & Tourette) osoitti, että kaksosten ensimmäiset kuukaudet ovat niin työntäyteisiä, että yhteiselle leikille ja sen myötä yksilöllisen suhteen rakentumiselle ei jää aikaa. Äidit kamppailevat käytännön tuomien haasteiden ja yksilöllisyyden huomaamisen halun välillä. (Beck 2002, 594.)

Vanhempien jaksamista tukevat tekijät

Monikkoperheissä molemmat vanhemmat joutuvat väistämättä ottamaan vastuuta lasten hoidosta heti alusta alkaen (Manninen 2003,132). Tässä opinnäytetyössä nostetaan esille isän rooli ja kokemus tasavertaisuudesta monikkoperheessä. Esimerkiksi Beckin tutkimuksessa (2002) äidit kokivat saavansa parhaan tuen mieheltään ja paras tilanne

on silloin, kun mies ja vaimo muodostavat tiimin. Myös Karhumäen tutkimuksessa (2009) nostettiin esille monikkouden vaikutukset parisuhteeseen. Tämän tutkimuksen mukaan äidit ovat sitä tyytyväisempiä parisuhteeseen, mitä enemmän he saavat emotionaalista tukea puolisoilta. Garellin ym (1997) tutkimuksessa todettiin myös, että väsymys etäännyttää puolisoita toisistaan. (Karhumäki 2009,133.) Isyys ja parisuhde ovat ikään kuin opinnäytetyön sivujuonne, mutta niitä on vaikea kokonaan sivuuttaa, koska ne ovat erittäin keskeiset elementit monikkoperheissä.

Omissa haastatteluissani oletan myös äidin uupumuksen nousevan esille. Muiden tutkimusten mukaan juuri isän ja parisuhteen rooli on hyvin merkityksellinen suhteessa äidin uupumukseen. Näin ollen nämä asiat ovat esillä tässäkin opinnäytetyössä, vaikkakin pienimuotoisesti.

Yhdeksi näkökulmaksi nostan isän ja äidin erilaiset/samanlaiset kokemukset monikkovanhemmuuden tuomista haasteista. Minua kiinnostavat vanhempien yhtäläiset ja erilaiset kokemukset äitiyden ja isyyden näkökulmasta sekä tunnetason kokemukset kahden yhtä aikaa syntyneen vauvan hoidossa. Yksittäin syntyneiden vauvojen isät eivät aina pääse mukaan vauvavaiheen hoivaan riittävästi. Aiemmat tutkimukset osoittavat, että monikkoperheissä isien on ”pakko” osallistua alusta alkaen vauvojen hoivaan ja huolenpitoon. Minua kiinnostaakin se, miten miehet asian kokevat, eli onko se heille pakko vai etuoikeus. Mielestäni lapselle on merkittävää, molempien vanhempien omanlainen kasvatusnäkemys, ja haluan ottaa myös tämän näkökulman mukaan opinnäytetyöhön.

1.3 Teorettinen viitekehys ja keskeiset käsitteet

Keskeisimpänä teorettisena viitekehystenä opinnäytetyössä on John Bowlbyn kiintymyssuhdeteoria. Vanhemmat ovat normaalisti lapsen ensimmäiset kiintymyksen kohteet, ja ensimmäiset kiintymyssuhteet ovat merkitykselliset koko ihmisen elämän laadulle. Kiintymyssuhde luodaan varhaisessa vuorovaikutuksessa, ja suhteesta voi muodostua joko turvallinen tai turvaton. Opinnäytetyön menetelmät eivät mahdollista kiintymyssuhteen laadun tutkimista, mutta tavoitteena on tarkastella kiintymystä vanhempien kokemuksena.

Taustaoletuksena on mm Rutter & Redshawn tutkimus (1991), että kaksosena kasvamisen on sekä biologisesti että fyysisesti erilaista suhteessa yksittäin syntyneisiin lapsiin sekä se, että kaksosuus tuo mukanaan haasteita vanhemmille ja lasten on jaettava vanhempien huomio (Moilanen & Ebeling 1998; Pulkkinen, Vaalamo, Hietala, Kaprio, Rose 2003, 106).

Ensimmäisen ja toisen tutkimuskysymyksen taustalla (kts s 4) on Robin & Josee & Touretten tutkimus vuodelta 1988, jossa todettiin, että kaksosperheissä ensimmäiset kuukaudet ovat niin työntäyteisiä, että aikaa leikille ja yhteiselle mielihyvälle ei juuri-kaan jää. Samainen tutkimus havaitsi, että äidit kokevat riittämättömyyden tunteita, kun he haluaisivat kohdata vauvat yksilöinä ja luoda heihin yksilöityä suhdetta, mutta käytäntö pakottaa heidät usein toimimaan ”pakettiratkaisun” mukaan. (Beck 2002,594.)

Kolmannen tutkimuskysymyksen taustana on Karhumäen tutkimus vuodelta 2009. Siinä todettiin, että monikkoperheen raskas arki on helpompi jaksaa, kun äiti kokee saavansa puolisolta emotionaalista tukea. Garel ym. (1997) ovat puolestaan todenneet, että molempien vanhempien osallisuus vahvistaa perheen jaksamista ja parisuhteen laatua (Karhumäki 2009, 134).

Keskeisiä käsitteitä tutkimuksessa ovat kiintymyssuhdeteoria, varhainen vuorovaikutus, triadinen suhde, monikkovanhemmuus, keskosuus, monikkous.

2 MONIKKORASKAUS

2.1 Monikkoraskauksien yleisyys

Monikkoperhe-nimeä käytetään perheestä, johon on samalla kertaa syntynyt useampi kuin yksi vauva. Monikkovanhempia voidaan kutsua nimillä monikkoäiti ja -isä. (Kumpula 2004, 5.) Kun perheeseen odotetaan useampaa lasta kerralla, se tuo mukanaan haasteita sekä vanhemmille että hoitotyölle. Yhtenä merkittävänä tekijänä on kiintymyssuhteen kehittyminen, kun dyadisesta vuorovaikutussuhteesta tuleekin triadinen. (Heinonen 2004,13.)

Suomessa syntyi vuonna 2008 yhteensä 59 807 lasta ja synnytyksiä oli 58 933. Kaksosvauvoja syntyi vuoden 2008 aikana 859 paria ja kolmosia syntyi 9. Monikkolapsia syntyi vuonna 2008 yhteensä 1745. (THL 2010). Kaksossynnytyksiä on 1/80 ja kolmossynnytyksiä 1/6400 kaikista synnytyksistä (Lappalainen, Monikkoperhevalmennus 2010). Kaksosraskauksien taustalla on yleensä äidin korkea ikä, hedelmöityshoidot, hyvä ravitsemus, aiemmat raskaudet ja suvussa kulkeva perinnöllisyys kaksosraskauksiin (Purho ym 2008, 1111).

Monikkolapsista noin 20–30 % saa alkunsa hedelmöityshoitojen myötä. (Kaprio; Vilska ym. 1999, 7-8.) Monikkoraskauksien huippu oli 1990-luvulla, kun hedelmöityshoidot olivat yleistyneet. Tuolloin monikkoraskauksien osuus oli jopa 1,7 % kaikista raskauksista. (Purho ym 2008, 1111.) Monikkoraskauksien määrä kuitenkin on vähentynyt vuoden 1998 jälkeen, jolloin siirryttiin yhden alkion käytäntöön hedelmöityshoidoissa. (Kaprio; Vilska ym,1999, 8.) Viimeksi Suomessa on syntynyt neloset vuonna 1994 ja viitoset vuonna 1977 (Kumpula 2004, 6).

2.2 Monikkojen määrä Mikkelin keskussairaalan alueella

Taulukosta 1 on todettavissa, että kolmosraskauksien määrä on lisääntynyt Etelä-Savon sairaanhoitopiirin alueella viimeisen 10 vuoden aikana. Viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana kolmosia on syntynyt kolmeen perheeseen, kun ennen sitä yhtä pitkänä ajanjaksona syntyi vain yhdet kolmoset. (Mikkelin keskussairaala, Vauvateho 2000–2008 tilastot.)

TAULUKKO 1. Monikkoraskauksien määrä Etelä-Savon sairaanhoitopiirin alueella vuosina 2000-2009

Vuosi	Kaksosia	Kolmosia
2000	24	-
2001	18	-
2002	10	1
2003	10	-
2004	9	-
2005	9	-
2006	13	1
2007	9	1
2008	13	1
2009	6	-

Kaksosraskauksien määrä on vähentynyt Mikkelin alueella vuoden 1998 jälkeen, jolloin siirryttiin entistä useammin vain yhden alkion siirtoon. Tähän käytäntöön päädyttiin, kun havaittiin, että raskauden onnistumisprosentti on huomattavasti parempi yhden alkion raskauksissa. (Ollikainen, Torkkeli 16.10.2009.)

2.3 Monikkoraskauden riskit ja erityispiirteet

Monisikiöraskaus on aina riskiraskaus, koska siihen liittyy monenlaisia komplikaatioita. Näitä ovat mm. enneaikaisuuden ja lasten pienipainaisuuden riski. Monikkoraskauksissa sikiöillä on myös suurentunut neurologisen vammautumisen riski. Edellä mainittu riski on kaksosilla viisinkertainen ja kolmosilla jopa kahdeksankertainen verrattuna yksisikiöraskauksiin. (Moilanen 2003, Heinosen 2004, 16.) Monisikiöraskauksissa myös sikiökuoleman vaara on suurentunut (Vartiovaara 2009). Suhteessa yksisikiöisiin raskauksiin monisikiöisissä raskauksissa kuolemia on noin viisinkertaisesti (Purho ym. 2008, 1111). Sikiökuolemien ehkäisy on kuitenkin parantunut merkittävästi. 1980-luvulla monikkoraskauksissa sikiökuolemien osuus oli noin 5 % ja 2000-luvulla alle 2 % (Purho ym. 2008, 1118).

Monisiköraskaus on riski myös äideille. Vuonna 2006 monikkoäidit olivat kolme kertaa useammin sairaalahoidossa raskauden aikana kuin yhtä lasta odottavat. (Ahlgren 2007, Karhumäki 2009, 129.)

2.4 Ennenaikaisuus

Monikkoraskauksissa lasten ennenaikainen syntymä on merkittävä riski. Tutkimusten mukaan jopa puolet raskauksista päättyy ennen raskausviikkoa 37, mikä johtaa tehostetun hoidon tarpeeseen. (Alkio 2007, 20.) Vastaava luku yksisikiöisissä raskauksissa on 5 % (Purho 2008, 1116). Kaksosraskauden ennenaikaisen syntymisen riski verrattuna yksisikiöiseen on kuusinkertainen. Sikiön kasvun hidastuman odote puolestaan on yhdeksänkertainen. (Reina 2004, 12.)

Kaksosten katsotaan saavuttavan täysiaikaisuuden noin 3-4 viikkoa ennen laskettua aikaa. Yli 50 % kaikista kaksosista painaa syntyessään alle 2500 g. (Heinonen 2004, 16.) Kaksosraskaudessa sikiöiden painot vastaavat yksisikiöraskauden loppuvaihetta raskausviikolla 26–28 ja kolmosraskaus jo viikoilla 22–24 (Alkio 2007, 19). Kolmoset syntyvät yleensä noin viikolla 33 ja painavat keskimäärin 1800 g (Reina 2004, 13).

Monikkoraskauksissa 40 % lapsista syntyy ennenaikaisina ja noin 40 % painaa syntyessään alle 2500 g ja 9 % painaa alle 1500 g (Raudaskoski & Hartikainen 2004, 450). Pikkukeskosuuden raja on 32 raskausviikkoa tai paino alle 1500 g, (Jumpponen 2006, 8), joten Etelä-Savon sairaanhoitopiirin alueella syntyi vuonna 2008 seitsemän alle 1500 g painavaa lasta. (Mikkelin keskussairaala, Vauvateho 2000–2008 tilastot.)

2.5 Monikkoraskauksien toteaminen ja seuranta

Äiti voi itse epäillä monikkoraskautta, varsinkin jos hänellä on ollut aiemmin yksisikiöinen raskaus. Neuvolassa kohdun tavallista nopeampi kasvu herättää epäilyn monikkoraskaudesta. Tilanne varmistetaan ultraäänitutkimuksella ja siksi nykyään lähes kaikki monikkoraskaudet todetaan jo odotusajan ensimmäisellä puoliskolla. (Eskola, Hytönen, 2002, 199.) Monikkoraskaus voidaan havaita myös sikiön sydänäänten kuuntelulla, jolloin kuullaan useammat sydänäänet. Ulkotutkimuksessa voidaan tuntea

runsaasti pieniä osia tai useita suuria osia. Äiti voi tuntea voimakkaita vauvojen liikkeitä eri puolilla kohtua. (Eskola, Hytönen 2002, 199.)

Monikkoraskauksia seurataan tavallista tiheämmin äitiysneuvoloissa sekä raskauden loppupuolella äitiyspoliklinikalla. Käynneillä seurataan sikiöiden kasvua, liikkeitä, sydänääniä sekä lapsiveden määrää. Poikkeamat kasvussa voivat olla merkinä sikiöiden kasvuhäiriöistä. (Eskola, Hytönen 2002, 199.)

Kolmosraskauksien erityispiirteisiin kuuluu, että yli 90 %:ssa on raskauskomplikaatioita sekä odotusaikana että sen jälkeen. Näitä ovat raskausmyrkytykset, raskauskouristus, vuodot, anemia, maksantoimintahäiriöt, trombosytopenia sekä lisääntynyt lapsiveden määrä. Kolmos- tai useampisikiöisiä raskauksia seurataan tehostetusti heti raskauden alusta alkaen äitiyspoliklinikalla. (Paananen ym. 2006, 442.)

2.6 Monikkoraskauden komplikaatiot

Perinataalikuolleisuus on korkeampi monikkoraskauksissa sikiön ennenaikaisuuden ja siitä seuranneiden komplikaatioiden takia. Joskus monikkoraskauksissa toinen sikiö voi menehtyä ja toinen sikiö kehittyä normaalisti. Äidin suru toisen sikiön menetyksestä on yhtä suuri kuin sikiön menehtyminen yksisikiöisessä raskaudessa. Myös toisen sikiön kasvun heikentyminen on äidille suuren huolen aihe. (Paananen ym. 2006, 443, 445.)

Monisikiöinen raskaus vaikuttaa myös äidin hyvinvointiin. Alkuraskauden väsymys ja pahoinvointi voivat olla voimakkaita, ja lisäksi on vaarana anemia. Äidin paino nousee enemmän kuin yksisikiöisissä raskauksissa. Mitä useampi sikiö, sitä suurempi on myös riski saada raskauskomplikaatioita. Monikkoraskauksissa äidillä on suurentunut riski kohonneeseen verenpaineeseen sekä raskausajan diabetekseen. (Eskola, Hytönen 2002, 199; Paananen ym. 2006, 442–445.)

2.7 Synnytys

Monikkoäitien odotukseen liittyy usein huolta synnytyksestä, sillä monikkoraskauksissa päädytään yksisikiöistä raskautta useammin sektioon. (Sariola & Haukkamaa, 2004,

323–324.) Monikkoraskauksissa synnytystapa ratkaistaan yksilöllisesti. Ensisijainen pyrkimys on alatiesynnytys, mutta raskauden kesto, sikiöiden tarjonta ja raskauskomplikaatiot voivat olla syynä sektioon. Monikkoraskaussynnytyksissä hoitohenkilökuntaa on mukana yleensä enemmän verrattuna tavalliseen synnytykseen. (Eskola, Hytönen 2002, 200.)

Kolmosraskaudet päättyvät aina sektioon ennenaikaisuuden sekä virhetarjontojen yleisyyden takia. Kolmosraskauksissa sikiömonitorointi on myös vaikeampaa, kun raskaus on edennyt pitkälle. (Raudaskoski & Hartikainen 2004, 454.)

Epätietoisuus synnytystavasta ja -ajasta voi luoda äidille synnytyspelkoa, johon voi liittyä ahdistusta. Pelkojen ja ahdistusten lievittämisessä ja poistamisessa neuvoloilla ja äitiyspoliklinikoilla on tärkeä osa. (Sariola & Haukkamaa 2004, 323–324.)

Monikkosynnytyksen suunnittelussa ja hoidossa tulisi olla mukana kokenut lääkäri- ja hoitohenkilökunta. Heinosen tutkimuksen mukaan lasten kuolleisuutta ja sairastuvuutta on voitu vähentää synnytysajankohdan huolellisella suunnittelulla. (Heinonen 2004, 17.) Purho (2008) korostaa tutkimuksessaan, että kaksossynnytykset olisi tärkeä hoitaa niissä sairaaloissa, joissa on kokenutta henkilökuntaa. Hän perustelee kommenttiaan sillä, että kaksossynnytyksissä tapahtuu usein äkkitilanteita ja yllättäen joudutaan keisarinleikkaukseen ja/tai vauvat täytyy saada tehohoitoon. (Purho 2008, 1118.)

Monikkolapset joutuvat usein suoraan synnytyksestä tehohoitoon. Näin äidit saavat harvoin molemmat/kaikki lapset rinnalleen syntymän jälkeen. Tässä isän merkitys korostuu, koska hän pääsee tehohoituhuoneeseen tutustumaan lapsiin. Isällä on mahdollisuus nähdä molemmat lapset ja tuoda viestiä äidille. (Manninen 2003, 135.) Mikkelin keskussairaalassa on käytäntönä, että vauvat valokuvataan tehohoituhuoneessa ja äiti saa kuvat heti isän toimittamana. Tällä pyritään luomaan äidin ja vauvojen välistä kiintymyssuhdetta tilanteessa, jossa äidillä ei ole mahdollisuutta olla fyysisessä yhteydessä lapsiinsa heti syntymän jälkeen. (Mikkelin keskussairaalan vauvatehon toimintaperiaatteet.)

Suomen Monikkoperheyhdistys ry:n toteuttamassa kyselyssä vanhemmat kertoivat, etteivät saaneet riittävästi tietoa monikkosynnytyksistä. Synnytysodotuksiin vaikutta-

vat synnyttäjän omat käsitykset, tiedot sekä fyysinen, psyykinen ja emotionaalinen tilanne. Perheet kaipaavat nimenomaan monikkoraskauksiin kohdistettua synnytysvalmennusta. Äideillä on myös toive synnytyksen jälkeisestä keskustelusta, jossa käy-täisiin synnytyksen kulku läpi. (Asiakkaana monikkoperhe 2004, 19–20.)

3 KIINTYMYSSUHDETEORIA: KIINNITTYMISESTÄ KIINTYMYKSEEN

Brittiläinen psykiatri ja psykoanalyttikko John Bowlby (1907-1990) on hahmotellut kiintymyssuhdeteorian, jota hän kuvaa dyadin (äiti-vauvaparin) välisenä voimakkaana tunnesuhteena (Sinkkonen 2003,94). Nykyinen vauvatutkimus ei halua rajoittaa kiintymyssuhdetta vain äidin ja vauvan välille, vaan on laajentanut kiintymyssuhdetta myös vauvan ja muiden hoivaajien väliseksi. Muun muassa Donleyn (1993) ajatus kiintymyssuhteen muodostumisesta on, että vauvalla on useita dyadi-suhteita, jotka muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden. (Korhonen, Sukula 2004, 18.) Suhde kuhunkin aikuiseen muovautuu vauvan saaman hoivakokemuksen mukaan ja on täten erilainen eri ihmisten kesken (Mäkelä 2009). Yleensä vauva aluksi ottaa kiintymyksen kohteekseen sen henkilön, joka on eniten kontaktissa hänen kanssaan (Bowlby, Tirkkonen ym. 2008).

John Bowlby (1969) määritteli kiintymyssuhteen tunneperäiseksi siteeksi, jonka ihminen luo toiseen ihmiseen taatakseen turvallisuuden tunteen. Yleensä suhde äitiin on lapsen ensimmäinen kiintymyssuhde. (Silvén ym 1995, 445.) Bowlbyn mallin mukaan vauvalla on synnynnäinen tarve kiinnittyä häntä hoivaavaan aikuiseen. Varhaisvaiheen kehitystä ohjaa turvallisuuden tarve ja pyrkimys pysytellä hoivaavan aikuisen lähellä pelottavissa ja ahdistavissa tilanteissa. Pienelle lapselle pelkoa ja ahdistusta aiheuttava kokemus on eroon joutuminen turvallisesta, hoivaavasta aikuisesta. Vauva tietää sisäsyntyisesti tarvitsevansa ihmistä, joka turvaa hänelle ruuan ja turvan. Näin ollen vauva kiinnittyy häntä hoivaavaan aikuiseen. Kiinnittyminen on niin vahva vietti, että vauva kiinnittyy hoivaajaan, olipa tämä turvallinen tai turvaton. (Sinkkonen 2003, 92-93.)

Kiintymyssuhteen muodostuminen on ensisijainen prosessi, joka nousee vauvan ehdottomasta tarpeesta olla hoivaajan lähellä. Tätä aivojen kypsymistä nimitetään koke-

musta odottavaksi prosessiksi. Tämä tarkoittaa sitä, että aivojen häiriötön kehitys tarvitsee tietyn määrän turvallisuuden tunteen kokemusta, jotta aivojen kehitykseen ei tule häiriötä. (Glaser 2003, Sinkkonen 2004, 1866.) Ihan alusta alkaen vauva pyrkii luomaan käsityksiä syistä ja seurauksista, joiden kautta rakentaa sisäisiä työmalleja: Kun minusta tuntuu tältä, itken, äiti kertoo, että minulla on nälkä, saan maitoa, ja taas minulla on hyvä olo. Olen tullut kuulluksi, minulle tulee turvallinen olo. (Sinkkonen 2004, 1866.)

Sinkkonen (2003) kuvaa kiintymyssuhdetta systeemiksi, joka aktivoituu aina, kun lapsen turvallisuuden tunne laskee tietyn rajan alapuolelle. Vanhempi toimii lapselle tukikohtana, josta hän voi tankata turvallisuutta uskaltaakseen tutustua ympäristöön. Tukikohtaan voi aina palata, kun turvallisuudentunne laskee. (Zeanah ym. 1993, 115.) Pienen vauvan on vaikea kestää voimakkaita tunnetiloja, joita aiheuttavat esimerkiksi nälän tunne, säikähdys tai pelko (Sinkkonen 2004, 1867). Vauvan kohdatessa jonkun edellä mainituista asioista hänelle tulee voimakas turvallisuudentarve ja hän hakeutuu hoivaavan aikuisen luokse turvaan. Kun turvallisuudentaso palautuu, kiintymysjärjestelmä menee pois päältä ja lapsi voi jatkaa leikkejään. Näin toimii lapsi, jolla on turvallinen kiintymyssuhde hoivaavaan aikuiseen. (Kalland 2008, Sinkkonen 2003, 94.) Vanhemman tehtävä onkin kannatella vauvaa vahvan tunteen kanssa ja auttaa häntä tyyntymään. Ellei vanhempi pysty tähän, vauvan on opittava tulemaan toimeen yksin tunteidensa kanssa, ja hyvinkin usein vauva alkaa tukahduttaa tunteensa. (Sinkkonen 2004, 1867.)

Myönteiset syy-seurauskokemukset johtavat siihen, että lapsi kokee vanhempansa läheisinä ja turvallisina, kielteiset kokemukset johtavat päinvastaiseen. Vauva, joka voi luottaa vanhempien läsnäoloon, voi rakentaa sisäisen mielikuvan itsestään rakastettuna ja vanhemmistaan luotettavina. (Brodén 2006, 45.)

Kiintymyssuhteen tuomat mallit siirtyvät malleiksi elämän ihmissuhteisiin. Niiden perusteella luomme kuvaa itsestämme ja suhteestamme toisiin ihmisiin. Kiintymyssuhteen seuraus on myös tunteiden ymmärtäminen ja kykymme tulkita toisten ihmisten tunteita. Näin kiintymyssuhde on perusta sosiaaliselle minällemme. (Mäkelä 2009.) Varhaislapsuuden kiintymyssuhteen laadulla on merkitystä lapsen myöhempiin

sosiaalisiin suhteisiin (esim Sroufe ym 1983) ja tiedolliseen kehitykseen (esim Frankel ja Bates 1990, Silvén 1995, 445.)

Kiintymys rakentuu siis hoivan kokemuksissa. Ajan myötä vanhemman hoivan laatu muuttuu kyvyksi huolehtia itsestä, vastaanottaa huolenpitoa ja kyvyksi huolehtia toisista. Hoivakokemuksissa sisäistetään elämää varten mm toisen ihmisten läsnäolon ja saatavuuden kokemukset. Myönteiset hoivakokemukset johtavat kykyyn olla sekä itsenäisiä että erillisiä. (Kalland 2008.)

Jukka Mäkelä totesi luennollaan, että kiintymys syntyy kohtaamisen hetkissä. Kun vauva on kiinnittynyt ja saanut eloonjäämisen kannalta tärkeimmät elementit, eli ruuan ja hoivan, kiintymysprosessi voi alkaa. (Mäkelä 2009.) Kiintymyssuhteen olennaisena merkinä on vahva tunneside, joka tuo emotionaalista tyydytystä suhteen molemmille osapuolille (Lewis 2000, Main 2000, Korhonen, Sukula 2004, 17). Kiintyminen on siten tunnetason kytkeytymistä hoivaavaan aikuiseen. Kiintymyksessä vauva luo sisäisiä malleja turvallisuudentunteesta ja turvallisuuden avulla vauvan uteliaisuus ulkomaailmaa kohtaan voi alkaa kehittyä. (Mäkelä 2009.)

Kiinnittymiskäyttäytyminen kehittyy niin, että 0-2 kk:n ikäinen vauva on vielä valikoimaton turvan antajan suhteen. 2-8 kk:n ikäinen vauva alkaa kokea erillisyyden tunteita ja alkaa rauhoittua paremmin tuttujen ihmisten sylissä ja viestit alkavat valikoitua. Äiti ja isä saavat ”erikoishymyt” ja muille riittävät tavalliset. 8 kk-2 vuotias-lapsi on sisäistänyt omat ihmiset ja alkaa vierastaa muita. Vanhemmista tulee turvasatamia, joista käydään tankkaamassa turvaa kesken leikin. Tässä vaiheessa lapselle on tärkeää, että turvallinen kiintymyskohde on riittävän lähellä ja saavutettavissa. (Mäkelä 2009.) Tämän ikäinen lapsi kamppailee kahden suuren kokemuksen kanssa. Hänellä on voimakas halu tutustua kaikkeen olemassa olevaan ja samalla hänellä on voimakas tarve turvaan. Lapsi ja aikuinen elävät ”lähestymis-etääntymisharjoittelun aikaa”. Tämä vaihe on konkreettinen kuvaus siitä, miten kiintymyssuhde toimii. (Tamminen 2000, 3.) Seuraavassa vaiheessa, jolloin lapsi on noin 2-6-vuotias, aletaan löytää kumpuunussuhde. Vanhempi ja lapsi voivat neuvotella asioista ja lapsi osaa muuttaa käyttäytymistään tilanteen vaatimalla tavalla. (Mäkelä 2009.)

3.1 Kiintymyssuhteen rakentuminen odotusaikana

Vauvan kiinnittyminen äitiin alkaa tapahtua jo raskausaikana, jolloin vauva tutustuu äidin tuoksuun, maistelee lapsivettä, kuulee äidin äänet ja erottaa äidin äänen muista äänistä. Tässä suhteessa biologia antaa äidille etulyöntiaseman isään nähden. (Korhonen, Sukula 2004, 18.) Myös isä voi olla mukana dialogissa vauvan kanssa koskettelulla vauvaa vatsan läpi ja puhumalla vauvalle. Äiti ja isä muodostavat mielikuvan vauvasta omien toiveiden, ajatusten ja vauvan antamien viestien pohjalta. (Broden, 2006, 45.) Sikiön liikkeiden tuntuessa alkaa myös vuorovaikutus tulevan vauvan kanssa. Vauvan liikkeet luovat mielikuvan erillisestä yksilöstä ja vahvistavat kiinnittymisen alkamista. (Broden 2006,86.)

Kuviteltu lapsi muodostaa vanhemmille työmallin, joka auttaa psykologisen vanhemmuuden kehittämisessä. Mielikuvat tulevasta vauvasta luovat yhteenkuuluvuutta vauvan kanssa. (Broden 2006,81.) Tulevan vauvan mielikuvien pohjana ovat omat kiintymyssuhdekokemukset, mutta raskauden aikaisella elämäntilanteella on merkittävä vaikutus mielikuvien laatuun. (Korja 2010.) Odotusaika palauttaa äidille mieleen hyvin vahvasti oman äitisuhteen. Vuorovaikutuksessa äidin ja vauvan kanssa on siis mielen tasolla myös tuleva mummo. Nämä mielikuvat voivat olla vuorovaikutusta eheyttäviä ja tukevia. Mutta silloin, kun äidin oma äitisuhde on syystä tai toisesta huono, voivat mielikuvat olla suhdetta vääristäviä. (Siltala 2000, 25.)

Vauvan liikkeet kohdussa kertovat vauvan tulevasta temperamentista. Äidit kuvaavat hyvin tarkasti vauvan temperamenttia liikkeiden perusteella ja määrittelevät, millainen vauva on luonteeltaan. (Broden 2006,86.) Liikkeet ovatkin yksi temperamenttimme ilmaisumuoto, ja sen on todettu olevan hyvin pysyvä raskausajasta alkaen (Piontelli 1992, Broden 2006, 86). Isän tuntiessa vauvan liikkeet vatsan läpi myös hänen on mahdollista liittää omaan mielikuvavauvaansa temperamentin piirteitä (Broden 2006, 86).

Kohtukodissa oleva vauva ja äiti elävät 9 kuukautta yhteisessä dialogissa. Vauva tunnistaa kohdussa myös äidin tunnetilat. Äidin stressi on myös lapsen stressi. Piontelli (1988, 1992) on havainnut, että äidin depressio näkyy vauvan liikkeiden vähenemisenä ja hidastumisena. (Siltala 2000, 26.)

Condon ja Corkingdale (Broden 2006, 44–45) ovat havainnollistaneet vanhempien kiintymystä syntymättömään vauvaan seuraavasti:

1. Vanhemmilla on toive, että he saisivat tietoa syntymättömästä vauvasta.
2. Vanhemmat iloitsevat vuorovaikutuksesta kohtuvauvan kanssa sekä fyysisesti että mielikuvien tasolla.
3. Vanhemmilla on toive suojella lasta. Tämä mm ohjaa äitejä lepäämään ja syömään terveellisesti.
4. Vanhemmilla on pelko, että he menettävät lapsensa.
5. Vanhemmat asettavat lapsen tarpeet omiensa edelle.

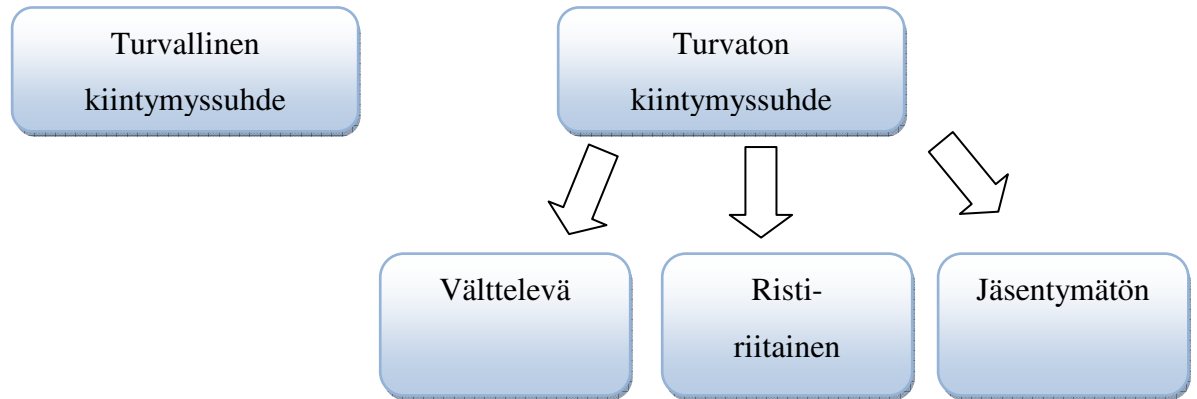
Odotusaikana on tärkeää tehdä lapselle tilaa sekä mielen tasolla että konkreettisesti valmistelemalla kotia vauvaa varten. Usein tämä näkyy siten, että vauvalle annetaan ”työnimi”, vauva alkaa elää vanhempien puheissa ja mieli alkaa kääntyä kohti vauvaa. Kaikella tällä luodaan suojaa tulevalle perheenjäsenelle. (Broden 2006, 45–47.) Raskausajan mielikuvatyöskentely ja kiinnittyminen luovat herkkyyttä tulevaa vauvaa kohtaan. Ne ovat osa vauvan ja vanhempien välistä kiintymystä. Vauvan syntyessä vanhemmille syntyy lapsi, jonka he jo tuntevat. Raskaudenaikaiselle tunneperäisellä kiinnittymisellä vauvaan on suuri merkitys siihen, millaiseksi vastasyntyneen ja vanhemman vuorovaikutuksen laatu muodostuu. (Broden 2006,91,95.)

Sikiön näkeminen ultraäänitutkimuksessa vahvistaa kiinnittymistä vauvan ja vanhempien välillä. Monisikiöraskauksissa ultraäänitutkimuksia on huomattavasti useammin, kuin normaaliraskauksien yhteydessä. Tämä voi vahvistaa vanhempien mielikuvatyöskentelyä kahdessa rinnakkaisessa kiinnittymisprosessissa.(Manninen 2003, 129.) Ultraäänitutkimukset ovat erityisesti isille kiintymyssuhdetta vahvistava kokemus (Broden 2006,86).

3.2 Kiintymyssuhdemallit

Lapsen ollessa noin vuoden ikäinen on mahdollista arvioida lapsen kiintymyssuhteen laatua. (Lyons-Ruth ja Zeanah 1993, Mäntymaa ym 1999,115.) Mary Ainsworth (1993) jakaa kiintymyssuhdemallit turvalliseen, välttelevään, ristiriitaiseen ja jäseny-

mättömään. Näistä kolme viimeistä kuvaavat turvattoman kiintymyssuhteen eri muotoja. (Broden 2006, 33.)

KUVIO 1. Turvallinen ja turvaton kiintymyssuhde

Turvallisesti kiinnittynyt lapsi hakee turvaa vanhemmasta silloin, kun kokee olonsa turvattomaksi. Lapsi uskaltaa tutkia ympäristöä, koska tietää, että turvallinen aikuinen on tarvittaessa läsnä. Lapsi kykenee ottamaan vastaan lohtua ja palaamaan jälleen leikkiin. Lapsi osoittaa avointa iloa kohdatessaan vanhempansa uudestaan vaikka lyhyenkin eron jälkeen. (Broden 2006, 33.)

Välittelevästi kiinnittynyt lapsi osoittaa vähän tunnetason viestejä ja hakeutuu kenen tahansa aikuisen luo, vaikka oma vanhempi ei olisikaan läsnä. Lapsi on oppinut, että hänen tarvitsevuuttaan ei siedetä. Jälleentapaamisissa lapsi on välinpitämätön kohdatessaan vanhempansa. (Broden 2006, 33.)

Ristiriitainen kiintymys syntyy vanhemman viestien ollessa ennakoimattomia. Lapsi ei tiedä, kuinka vanhempi käyttäytyy. Tällainen lapsi ei uskaltaudu rohkeasti tutustumaan ympäristöönsä vaan on arka. Uudet tilanteet ja paikat luovat epävarmuutta. Erotilanteen jälkeen lapsi käyttäytyy epävarmasti välillä etsien vanhempansa, välillä jopa lyö ja potkii vanhempansa. Lapsi on oppinut, että vuorovaikutus tapahtuu aikuisen ehdoilla ja lapsi kokee tilanteessa epävarmuutta. (Broden 2006, 33.)

Jäsentymättömästi kiinnittyneen lapsen elämää määrittää pelko. Sama aikuinen, jonka pitäisi luoda hänelle turvaa, on tuottanut hänelle pelkoa. Lapsi ei pysty käsittelemään ristiriitaista vuorovaikutusta ja näin hänelle syntyy välttäviä ja ristiriitaisia malleja. (Broden 2006, 33.)

Turvattomasti kiinnittynyt lapsi ei voi tietää, onko hänelle tärkeä aikuinen lähellä ja hänen käytettävissään silloin, kun hän tarvitsee (Crittenden 1995, Sinkkonen 2003, 98). Turvaton kiintymyssuhde syntyy, kun lapsi toistuvasti kokee, että hänen perustarpeensa eivät tule tyydytetyiksi (Tamminen 2000, 3). Vastaavasti turvallisesti kiinnittyneelle lapselle on kertynyt tietoa siitä, että kun hänellä on epämukava olo, aikuinen tulee auttamaan häntä. Lapsi pystyy käyttämään hankalissa tilanteissa hyödykseen sekä tietoa että tunnetta, eli hän on oppinut avun tulevan hänen sitä kutsuessaan ja muistaa tunteen, joka siitä seuraa. (Crittenden 1995, Sinkkonen 2003, 98.)

3.3 Kiintymyssuhteen rakentumisen haasteet monikkoperheissä

Monikkoraskaus on äideille henkisesti raskaampi kuin yksisikiöisen lapsen odotus. Raskausaika on usein lyhyempi, joten äiti ei ehdi valmistautua lasten syntymään yhtä hyvin kuin yhtä lasta odottava. Kaksosraskaudelle on tyypillistä, että äiti kokee vastakkaisia tunteita eri lapsiin. Äidin mielikuvat voivat liittää toiseen lapseen hyvin positiivisia mielikuvia ja toiseen hyvin negatiivisia. Lasten synnyttyä heistä etsitään mielikuvien mukaisia piirteitä. Osa vanhemmista hakee vauvoista tietoisesti yhteneväisiä piirteitä, jolloin yksilöllinen kiintyminen jää ”pakettiajattelun” taakse. (Manninen 2003, 131–132.)

Kun perhe odottaa kahta lasta, on huolen määrä kaksinkertainen. Joillakin huoli on niin keskeinen tunne, että ikään kuin itseään suojatakseen äiti ei uskalla kiintyä vauvoihin. Tämä voi näkyä kyvyttömyytenä iloita raskaudesta, tulevaisuusnäkökulman puuttumisena ja mielikuvien vähäisyytenä vauvoista. (Manninen 2003, 132.) Holditch-Davisin ym. (1999) tutkimuksessa todettiin, että monikkovanhemmat ovat huolissaan kyvystään huolehtia lasten hyvinvoinnista. Samoin todettiin, että vanhempien on vaikea luoda kiintymyssuhdetta yhtä useampaan vauvaan. Tämä johtaa siihen, että suhde muodostetaan kaksosiin eli ei yksilöllisesti molempiin lapsiin tai sitten kumpikin vanhempi luo suhteen toiseen lapseen. (Holditch-Davis ym.1999,201.) Ultraäänitutkimuk-

set voivat olla vahvistamassa kahta rinnakkaista mielikuvaprosessia (Manninen 2003, 129).

Mikäli vauva tai vauvat joutuvat tehohoitoon, voi huoli olla esteenä kiintymyssuhteen alkuvaiheelle. Jo tällä kohdin esiin voi nousta vanhempien syyllisyys monessa muodossa. Kuinka jakaa aika molemmille vauvoille tasaisesti, uskaltaako kiintyä heikompiuntoiseen vauvaan tai kutsuuko paremmin pärjäävä vauva vanhempaa enemmän? (Manninen 2003, 135-136.)

Lasten ensimmäinen elinvuosi on perheille erittäin kuormittavaa aikaa. Perushoidon ohella ei juurikaan jää aikaa leikille ja yhdessäololle. Käytännön vaatimukset vauvojen hoivassa vievät useimmiten mahdollisuuden vastata vauvojen viesteihin yksilöllisesti. (Beck 2002, 594) Vauvat voivat olla temperamentiltaan erilaisia, ja heidän rytminsä voivat muodostua erilaisiksi. Äidin saattaa olla helpompi tulkita toisen vauvan viestejä ja vastata niihin oikein. (Manninen 2003, 137.) Sameroffin (1993) tutkimuksessa todettiin, että kaksosten vanhemmilla on usein tapa suosia toista vauvaa enemmän kuin toista. Suosikkiasemaan pääsy näyttäisi riippuvan äidin omasta valinnasta, eli esimerkiksi tyynempi lapsi ei välttämättä ole se, joka saa enemmän huomiota. Tämä johtaa erilaiseen vuorovaikutussuhteeseen, joka taas johtaa lasten erilaisiin psyykkisiin kehittymismahdollisuuksiin. (Manninen 2003, 138.) Holditch-Davisin ym. tutkimuksessa (1999) todettiin samoin, eli vanhemmat suosivat toista vauvaa enemmän kuin toista. Heillä ei ole varsinaisesti suosikkivauvaa, mutta esimerkiksi vauvan temperamentin samanlaisuus suhteessa vanhemman omaan temperamenttiin voi johtaa syvempään kiintymykseen toiseen vauvaan. Havaittiin myös, että isät suosivat helpommin poikavauvoja. (Holditch-Davis ym. 1999, 206.)

Monikkovanhemmat saattavat tarvita tukea tasapuolisen kiintymyssuhteen luomisessa molempiin lapsiin (Andersson & Andersson 1990, Andersson & Andersson 1999b, Heinonen ym 2006, 225). Kaksosena kasvu on sekä biologisesti että psykologisesti erilaista, kuin yhden lapsen kasvu (Rutter & Redshaw 1991, Pulkkinen ym 2003, 106) ja olisi tärkeää, että vanhemmat voisivat huomioida molempien lasten yksilölliset piirteet ja temperamenttieroit (Moilanen 1996, Heinonen ym 2006, 225).

4 VARHAINEN VUOROVAIKUTUS

4.1 Hyvän vuorovaikutuksen keskeiset elementit

Sanotaan, että vauva syntyy uudelleen vuorovaikutuksessa. Hyvä vuorovaikutus on vanhemman läsnäoloa arjen tavallisissa tilanteissa. Vanhempi huomaa vauvan viestit, oppii tulkitsemaan vauvan viestejä oikein, vastaa niihin oikein ja oikeassa ajassa. Tärkeä vuorovaikutuksen elementti on myös se, että viesteihin vastataan säännöllisesti. (Ainsworth 1978, Broden 2006, 31.) Kiintymyssuhdeteorian keskeisimpiä periaatteita on, että varhaisen vuorovaikutuksen laatu säätelee kiintymyssuhteen muodostumista (Silvén 1995,447).

Varhaisen vuorovaikutuksen perustehtävät ovat ensinnäkin rauhoittaminen ja toisekseen peilaaminen, virittäytyminen ja jäsentäminen. Vanhemman kyky tynnyttää vauvan kiihtymystila muodostaa tunteiden säätelyn perustan. Vanhempi voi rauhoittaa vauvaa kielen, kosketuksen ja äänen keinoin. Rauhoittava kosketus vähentää vauvan stressiä, ja kosketus on ensimmäinen tutustumisen muoto. Vauvat tunnistavat ääniä jo 6. raskauskuukaudesta alkaen. Näin esim. äidin äänimaailma on vauvalle tuttu ja turvallinen jo syntyessä. Peilaamisessa vauva tulkitsee tunteita vanhemman kasvoilta ja oppii siten tunneilmaisua. Vanhemman tehtävä on oppia aistimaan vauvan tunnetila ja virittäytyä siihen, jotta vauva voi kokea vanhemman läsnäolon myös tunnetasolla (Korja 2010).

Varhainen vuorovaikutus rakentuu kohtaamisen hetkistä, jotka johtavat ihmissuhteen kehittymiseen (Mäntymaa & Tamminen 1999, 2447). Tämä suhde on pohjana kaikille muille elämän ihmissuhteille (Stern 1985, Mäntymaa & Tamminen 1999,2447). Stern korostaa vuorovaikutustilanteen kokonaisuuden merkitystä, joka koostuu havainnoista, käsityksistä, liikkeistä, tunteista ja ulkoisista tekijöistä. Näistä vauvalle yhdistyy sisäiset representaatiot eli työmallit ja niiden pohjalta muotoutuu vauvan kokemus *schema of being with* eli miltä minusta tuntuu olla äidin kanssa. (Stern 1995.) Representaatioiden avulla vauva jäsentää maailmaa ja oppii ennakoimaan (Mäntymaa & Tamminen 1999, 2447).

Vuorovaikutuksen keskeinen elementti ovat kasvot. Vauvan synnynnäiset mielenkiinnon kohteet, kuten kaarevat muodot, tumman ja vaalean kontrastit ja symmetria, koostuvat ihmisen kasvoissa. Vauvan mielenkiinto kohdistuu kasvoihin, koska ne reagoivat herkästi hänen tekemisiinsä ja kahden kolmen kuukauden iässä aikuisen kasvot laukaisevat vauvan sosiaalisia reaktioita eli hymyjä ja ääntelyä. (Stern 1992,58). Kasvokkain oleminen on merkittävä vuorovaikutuksen kannalta (Cohn ja Tronick 1989, Mäntymaa & Tamminen 1999, 2451), koska kasvoista vauva oppii tunnistamaan tunteita (Lyons-Ruth & Zeanah 1993, Mäntymaa & Tamminen 1999, 2451). Oikein tapahtunut tunteiden yhteen soinnuttaminen opettaa lapselle, että tunteet ovat jotain, jota voidaan jakaa toisen ihmisen kanssa. Tässä prosessissa vanhempi välittää lapselle omat asenteensa, toiveensa, fantasiansa, pelkonsa ja kieltonsa. (Stern 1985, Mäntymaa & Tamminen 1999, 2452.)

Vuorovaikutuksen tavoiteltava tila on niin sanottu yhteinen tanssi. (Kiikkumuistiinpanot) Tässä yhteisessä tanssissa äidin ja vauvan toiminta on yhteensopivaa sisällöltään ja ajoitukseltaan. Äiti ja vauva löytävät vuorovaikutukseen tilan, jossa heidän toimintansa sulautuvat samantahtiseen tilaan ja tilanne palkitsee molempia. (Isabella ym 1989, Silvén 1995, 446.)

4.2 Miten hyvä vuorovaikutus syntyy?

Vauvalla on myös sisäänrakennettu kyky ja valmius olla vuorovaikutuksessa heti synnyttyään (Stern 1982, 45) sekä kyky houkutella hoitaja lähelleen (Kalland 2008). Varhaisimmat äitiä ja vauvaa sitovat vuorovaikutuksen elementit ovat mm tuoksuja, iho-kontaktissa oloa, ääniä ja mm tunteita, joita vauva kokee ollessaan äidin rinnalla (Sinkkonen 2003, 93).

Jo heti syntymän jälkeen vauva on aktiivinen ja hakee kasvokontaktia ja kääntää päänsä ihmisäänen suuntaan. Vauvan viestit kehittyvät pikkuhiljaa iän ja kehityksen mukaan. Vauvan ymmärrys rakentuu pala palalta aikuisen tulkitsemien viestien mukaan. (Kalland 2008) Kun samat asiat toistuvat, tapahtuu oppimista. Vauvalle alkaa muodostua yhdessä aikuisen kanssa käsitys tilanteiden kulusta. Aktiivisessa vuorovaikutuksessa hoitaja säätelee vauvan kokemia kokemuksia ja avaa ympärillä olevaa maailmaa. (Silvén 1995, 447.)

Vuorovaikutuksessa vauva rakentaa representaatioita eli sisäisiä työmalleja itsestään ja toisista. Niiden perusteella vauvalle muodostuu mallit siitä, millaisena hän kokee itsensä ja lähellä olevat ihmiset, saako hän apua silloin kun tarvitsee ja kuinka hänen tunteensa otetaan vastaan. (Silvén ym 1995, 446.) Näiden kokemusten pohjalle vauva alkaa rakentaa malleja vuorovaikutustilanteiden kulusta ja niihin osallistumisesta (Bretherton 1991) ja myöhemmin niistä rakentuu kuva itsestä sosiaalisena toimijana. (Silvén ym 1995, 446).

4.3 Sensitiivisyyden merkitys vuorovaikutuksessa

Varhaisen vuorovaikutuksen yhteydessä puhutaan sensitiivisyydestä. Se merkitsee yksinkertaistettuna sitä, että hoivaava vanhempi on läsnä vastaamassa vauvan viesteihin oikealla tavalla. (Kivijärvi 2003, 253-254.) Sensitiivinen äiti on emotionaalisessa suhteessa lapseensa ja nauttii suhteesta olost. Äidillä on kyky olla lapsensa saatavilla vastaamassa hänen tarpeisiinsa. (esim. Ainsworth ym. 1978, Matas, Arend ja Sroufe 1978, Denham ym 1991.) Sensitiivinen äiti pystyy luomaan lapsen kanssa vastavuoroisen suhteen, jossa lapsi oppii ennustamaan tapahtumien kulun. (esim. Pederson ym. 1990, Isabella & Belsky 1991, Silvén ym. 1995, 446.) Näiden kokemusten kautta vauvan turvallisuudentunne kehittyy ja hän alkaa luottaa siihen, että äiti näkee, ymmärtää ja vastaa hänen tarpeisiinsa (Bowlby 1969, 224). Äidin sensitiivisyys on lapsen koko elämän sosiaalisen ja myös muun kehityksen perusta (Ainsworth ym 1974, 1978, Bromwich 1976, Crittenden ja Bonvillian 1984, Bringen ja Robinson 1991, Heinicke ja Guthrie 1992, Räihä 1998, Kivijärvi 2003, 252).

Äidin oma sensitiivisyys rakentuu hänen omien kokemustensa varassa. Sternin (1995) mukaan sensitiivisyys on kokonaisvaltainen ominaisuus, jonka juuret ovat omassa lapsuudessa ja siellä saaduissa hoivakokemuksissa (Kivijärvi 2003, 255).

Mataksen tutkimuksessa (1978) havaittiin, että ne lapset, joiden äiti on lapselle emotionaalisesti saatavilla, ovat useammin turvallisesti kiinnittyneitä. Tällainen äiti kykenee kohtaamaan lapsen kaikki tunteet, mikä johtaa lapsen kokemaan luottamukseen ja turvallisuuden tunteeseen. (Mahler, Pine, Bergman 1991, Silvén ym 1995, 447.) Pienen vauvan on hyvin vaikea kestää voimakkaita tunnetiloja. Mikäli hoivaaja osaa tynnyttää vauvan tunnemyrskyt, lapsi uskaltaa tuoda kaikki tunteensa jatkossakin

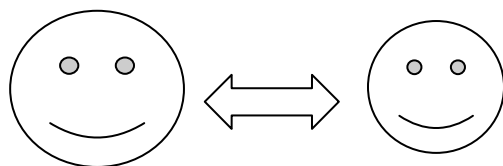
vuorovaikutussuhteeseen. Vastaavasti jos vauva kokee, että hän ei saa apua voimakkaisiin tunteisiin, hän jatkossa tukahduttaa tunteensa. (Sinkkonen 2004, 1867.) Vuorovaikutustilanteissa saatujen kokemusten perusteella vauva luo itselleen malleja siitä, millä tavalla hän parhaiten saa hoivaajan luokseen ja vastaavasti vähentää sitä käytöstä, joka vie hoivaajan hänen luotaan pois (Sinkkonen 2004, 1867).

Sensitiivisyyden ominaisuuksia: (Kivijärvi 2003, 253–254.)

1. vanhemman ilo lapsesta, joka ilmenee hymyinä ja vauvan rohkaisemiseen
2. iänmukaisen kehityksen huomioiminen. Tämä ilmenee vanhemman kykyinä vastata vauvan viesteihin myönteisesti, mistä vauvalle tulee tunne, että hän pystyy vaikuttamaan ympäristöönsä
3. kyky huomata äidin ja vauvan erillinen mieli. Äiti kykenee jäsentämään vauvan tarpeet erillisiksi omista tarpeistaan ja olemaan loukkaantumatta niiden erillisyydestä.
4. ohjauksen kyky. Äidin kyvykyys ohjata vauvaa suuntautumaan ympäristöön.
5. viesteihin vastaaminen. Äiti osaa tulkita vauvan viestejä oikein ja vastata niihin niin, että helpottaa vauvan oloa.
6. yhteyden kokemus. Äidillä on kyky pitää vauva mielessä silloinkin, kun fyysinen yhteys puuttuu.
7. peilaaminen. Äiti on virittäytynyt vauvan tilaan, minkä kautta hän peilaa vauvan sisäisiä tunnetiloja.

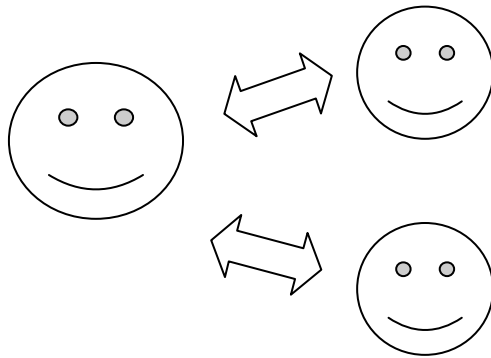
4.4 Varhaisen vuorovaikutuksen haasteet monikkoperheissä

Normaalisti vuorovaikutustilanteessa on kaksi osapuolta: vauvaa hoitava aikuinen ja vauva. Heidän suhdettaan kuvataan nimellä dyadi eli kahdenvälinen suhde.

KUVIO 2. Tavallinen dyadi-suhde, jossa vuorovaikutus on kahdenvälistä

Monikkoperheissä dyadista tulee triadi, kun vuorovaikutukseen osallistuu hoivaava vanhempi ja useampi kuin yksi vauva. Vuorovaikutuksessa on mukana siis useampi huomion jakaja. (Manninen 2003, 139.) Kyseessä on ainutlaatuinen triadinen suhde, jossa toinen lapsi on aina läsnä jollain tasolla (Heinonen ym 2006, 225).

KUVIO 3 Monikkoperheessä dyadista tulee aikuisen ja kahden lapsen välinen triadi.

Äidit kokevat syyllisyyttä, kun he eivät voi keskittyä vuorovaikutukseen pelkästään yhden vauvan kanssa. Toinen vauva on läsnä ainakin psyykkisesti ja näin huomion kilpailutilanne säilyy ainakin äidin mielessä. Tämä realiteetti on olemassa raskaudesta alkaen, jatkuen läpi koko elämän. (Manninen 2003, 136.)

Tilanteet, joissa vanhempi on keskittynyt yhteistoimintaan yhden lapsen kanssa ja toinen lapsi haluaa jakaa saman kokemuksen, ovat tuttuja monikkoperheissä. Monikkolapset joutuvat oppimaan huomion jakamisen ja odottamisen eri tavalla kuin yhden lapsen perheissä. (Penninkijärvi-Kerola 2007, 41.) Jatkuva kilpailutilanne äidin huomiosta on riski kaksoslasten vuorovaikutukselle. Tämä tilanne aiheuttaa stressiä sekä äidille että lapsille. Äiti kokee syyllisyyttä siitä, että ei voi kiinnittää huomiota vain toiseen lapseen, ja lapselle stressin aiheuttaa kilpailutilanne. On havaittu, että vauva huomaa toisen vauvan saaman huomion jo ennen 3 kk:n ikää. Tällöin kilpailu huomiosta ajaa ohi oman todellisen tarpeen. (Manninen 2003, 139.) Monikkolasten ensimmäisen vuoden on todettu olevan niin haasteellinen, että tavallista yhdessäolon aikaa jää hyvin vähän (Beck 2002; Kumpula 2006). Ostfieldin ym (2000) tutkimuksessa todettiin, että yksösvauvojen äidit hymyilivät useammin lapsilleen kuin monikkolasten äidit. On myös todettu, että monikkoäidit eivät ohjanneet lapsiaan yhtä aktiivisesti huomioimaan ympäristöä. (Trias 2006, Karhumäki 2009,131.)

Beckin tutkimuksessa (2002) todettiin, että monikkoäitien yksi haastavimmista tilanteista on se, kun kaksi vauvaa itkee yhtä aikaa. Tämä aiheuttaa vanhemmissa syyllisyyttä ja stressiä. Äidit kokivat, että heillä ei ole mahdollisuutta antaa lapsille riittävästi yksilöityä aikaa. (Beck 2002, 600.) Kolminkeskeisen vuorovaikutuksen tuoma syyllisyys ja turhautuminen näyttäytyy äideillä, kun he yrittävät vastata vauvojen erilaisiin tarpeisiin. Holditch-Davisin ja Robertsin (1999, 206) tutkimuksessa äidit kokivat vaikeana sen, että lapset joutuvat aina jonottamaan vuoroaan ruokailuun. Monikkoäidit haluavat pyrkiä (Anderson & Anderson 1990) *maternal justice*-tilaan, jossa äiti pystyy antamaan lapsille riittävästi yksilöityä ja omaa aikaa. (Beck 2002,605.) Myös ranskalaisessa (Robin, Corroyer & Casati 1996) tutkimuksessa todettiin, että monikkoäideillä on vahva halu vastata vauvojen viesteihin yksilöllisesti, mutta käytännössä he joutuvat kamppailemaan, etteivät ala käsitellä kaksosia ”pakettina”. (Beck 2002,594.)

Davidsonin tutkimuksen mukaan haasteellisin tilanne monikkoperheissä on vauvojen ollessa 3-7 kk:n ikäisiä. Lapsilla on tuolloin merkittävä vanhemman huomion hakemisen vaihe ja eivätkä he vielä tuolloin itse pääse liikkumaan vanhemman luo. Tässä iässä kukaan lapsi ei kestä ulkopuolelle jäämisen tunnetta, ja se voi häiritä vanhemman ja kulloinkin hoidettavana olevan vauvan vuorovaikutustilannetta. (Asiakkaana monikkoperhe 2004, 36–37.)

Monikkoperheissä vuorovaikutuksen alkamisen on todettu usein viivästyvän esimerkiksi vauvojen ja äidin terveydentilan vuoksi. Monikkovanhemmat ovat nimenneet tekijöitä, jotka ovat viivästyttäneet kiintymyssuhteen ja vuorovaikutuksen alkamista seuraavasti: (Asiakkaana monikkoperhe 2004, 37)

- huoli vauvojen terveydentilasta tai pelko vauvojen menettämisestä
- äidin terveydentilanne
- hormonaaliset tekijät
- tehohoidon aikainen vähäinen kontakti vauvoihin
- riittämättömyyden tunne ajan jakamisesta kaikille vauvoille
- vauvojen erilainen terveydentila
- vanhemman oma erilainen kiintymys eri vauvoihin
- uupumus tai masennus
- hektisyys vauvojen hoidossa

- vanhemman ja vauvan kahdenkeskisten hetkien puuttuminen vauvojen hoidossa
- aikuiskontaktien vähyys
- ristiriitaiset tunteet ulkopuolisesta avusta
- väsymys vauvojen vaativuudesta
- haasteellinen vauva.

4.4.1 Monikkoäitien jaksamisen prosessi

Monikkoäidit ja perheet voivat kärsiä raskauden aikana ja synnytyksen jälkeen masennuksesta. Monikkoäidit ovat erityisen haavoittuvassa asemassa. Kaksosten äitien on todettu olevan viisi kertaa useammin masentuneita kuin yksilapsisten äitien. Näillä äideillä masennus on myös pysyvämpää: viisivuotiaiden kaksosten äitien on todettu olevan edelleen väsyneempiä ja masentuneempia kuin äitien, jotka ovat saaneet lapsia tiheästi mutta eivät useampia vauvoja samanaikaisesti. (Kalland & Maliniemi-Piispanen 1999, 43.)

Depression ja stressin esiintymisen edistäviksi tekijöitä monikkoperheissä on määritetty ennenaikainen syntymä ja erilaiset komplikaatiot, unen puute, kaksosten vaatimukset, yksilöidyn ajan antamisen vaikeus vauvoille ja vanhempien oman ajan puute. (Williams & Medalie, 1994, Beck 2002, 595.)

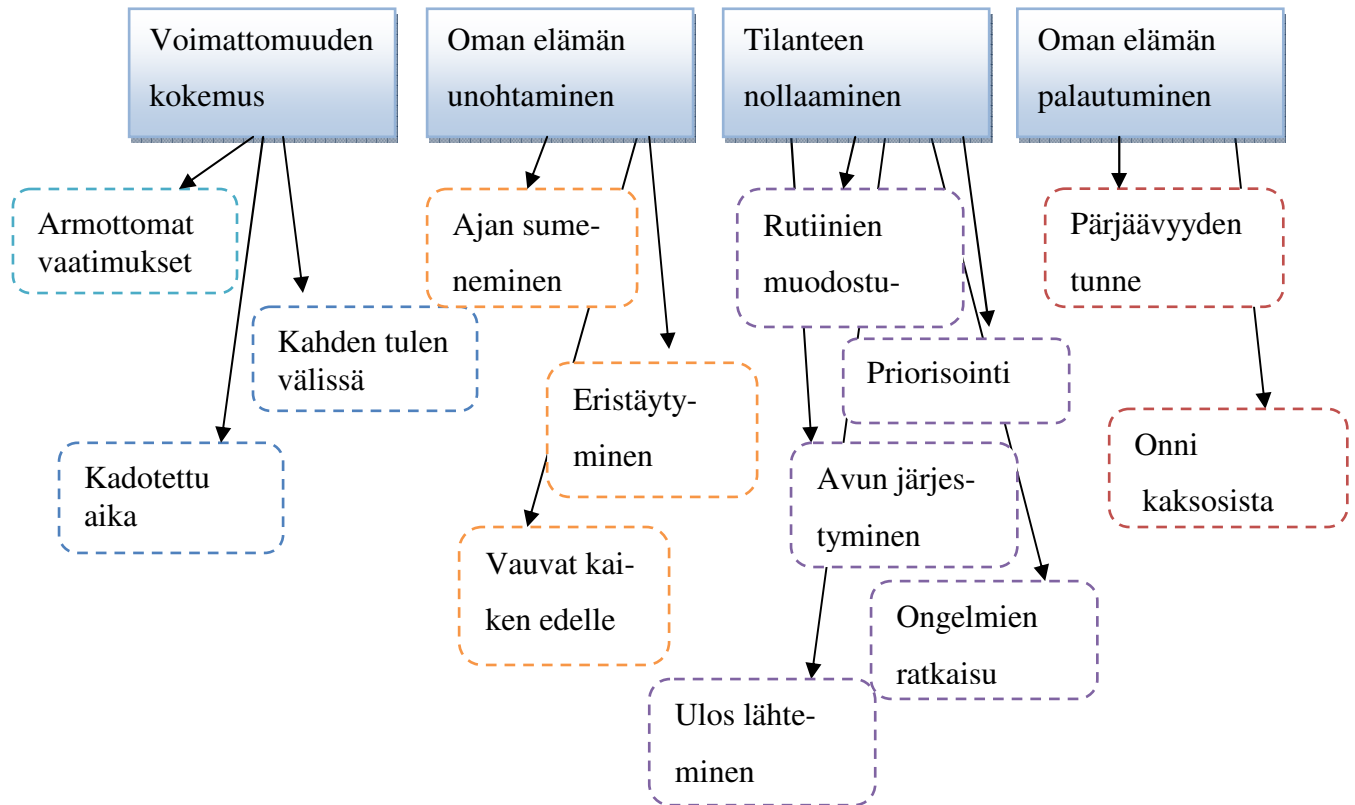
Monikkoraskaus on usein vienyt äidin voimia ja myös unen puute on mahdollinen jo raskausaikana. Synnytys on usein rankka ja siitä toipuminen vie aikaa. Haastava tilanne ilman apua voi laukaista synnytyksen jälkeisen masennuksen. Monikkoäideillä on kuitenkin vahva halu näyttää pärjäävänsä vauvojen hoidossa, vaikka fyysiset edellytykset ovat heikommat edellä mainituista syistä. (Kokko & Matala 2004, 50.)

Krooninen unenpuute johtaa usein äitien uupumukseen. Äitien mielessä voi olla myös syyllisyyden tunteita parisuhteen ja kodin hoitamattomuudesta. Sosiaalisten kontaktien vähäisyys ensimmäisen vauvuuden aikana johtaa helposti eristyneisyyden tunteisiin. (Kokko & Matala 2004, 50.)

Äidin asenne tilanteeseen vaikuttaa hänen tapansa toimia. Kielteinen äiti voi olla masentunut, etäinen, yliaktiivinen, huomiohakuinen ja hän kontrolloi jatkuvasti elämään-

sä. Lastenhoitoon äidin vointi ja väsymys vaikuttavat siten, että äiti hoitaa vauvojaan enemmän yhtenä yksikkönä ja vuorovaikutus on puutteellista verrattuna äiteihin, jotka eivät ole uupuneita ja masentuneita. Myönteinen äiti puolestaan hyväksyy tilanteen, kokee avun saamisen ja vauvojen hoitamisen myönteisenä. Hänen elämänsä on tasapainoista ja hän suuntautuu jo tulevaisuuteen. Myönteiset äidit valmistautuvat jo raskausaikana tulevaan elämänmuutokseen. He lukevat aiheesta kirjallisuutta, tiedostavat riskiraskautensa ja elävät käyttäytyen suojellen omaa raskauttaan. He elävät tehden ilolla tilaa usealle vauvalle yhden lapsen sijaan. (Heinonen & Kylmä 2004, 6.)

Beckin tutkimuksen mukaan monikkolasten vanhemmat käyvät lasten ensimmäisen vuoden aikana läpi neliportaisen prosessin (kts kuvio 4). Prosessi kuvaa kaksosten syntymän mukanaan tuoman työmäärän, unenpuutteen ja vaatimusten vahvaa kokemusta. Äidit kuvasivat Beckin tutkimuksessa, että he joutuivat unohtamaan oman elämän vauvojen ensimmäisenä vuotena. Vauvojen elämän ensimmäisten kuukausien aikana vuorokaudenajat menettivät merkityksensä, koska vauvojen vaatimukset pysyivät samoina öin ja päivin. Äidit kokivat vahvaa eristäytymisen tunnetta, koska kodin ulkopuolelle lähteminen vauvojen kanssa oli hyvin haastavaa. Beckin tutkimuksessa tilanteen nollaamista auttoi kaksosten saaminen samaan rytmiin sekä isän vahva rooli äidin rinnalla. Äidit kokivat oman elämän palautumisen tapahtuvan kaksosten ensimmäisen vuoden lopulla ja sen jälkeen he olivat onnellisia saatuaan kaksi vauvaa kerralla (Beck 2002, 599-605).

KUVIO 4. Beckin neliportainen prosessi

Raudaskosken ja Hartikaisen tutkimuksen mukaan, monikkoäideistä 25 % koki hankaluutta lasten ruokinnassa, 37 % kodinhoidossa ja 38 % monikkoäideistä kokee olevansa väsyneitä. Väsymyksestä johtuen on todettu, että monikkovauvat ovat jopa 9-kertaisessa riskissä, tulla pahoinpidellyiksi yksittäin syntyneisiin nähden. (Raudaskoski & Hartikainen 2004, 454.)

Heinosen (2004) tutkimuksen mukaan merkittäviä jaksamisen edellytyksiä ovat oma aika ja lähteminen kodin ulkopuolelle. Jatkuva tekeminen ja huolehtiminen korostuvat monikkoperheissä, jolloin pieni hengähdystauko ilman huolehtimista on merkittävä jaksamisen tukipylväs.

Monikkovanhemmat ovat tuoneet esille seuraavia jaksamista helpottavia asioita: (Kokko & Matala 2004, 52.)

- asioiden asettaminen tärkeysjärjestykseen ja mahdollisen ylimääräisen ajan käyttäminen itsensä ja perheen hyvinvoinnin hyväksi
- vertaistuki
- kyky pyytää apua tarvittaessa tuntematta siitä syyllisyyttä
- lepohetkien löytäminen
- terveydestä huolehtiminen
- yhteisen ajan järjestäminen puolison kanssa
- eristäytymisen välttäminen
- lapsenhoitomahdollisuuksien selvittäminen
- lastenhoitoneuvojen suhteuttaminen monikkoperhetilanteisiin
- monikkoperheen ainutlaatuisuuden oivaltaminen.

Monikkoperheiden toive on, että neuvolat tukisivat perheitä entistä enemmän. Perheet toivovat, että neuvolassa huomioitaisiin vanhempien väsymys ja äidin mahdollinen masennus ja että apua tarjottaisiin hyvissä ajoin. (Kokko & Matala 2004, 50.)

4.5 Isän rooli ja parisuhde

Perinteinen psykoanalyttinen kehitysteoria korostaa äidin ja vauvan symbioottista suhdetta isän kustannuksella. Sen mukaan isän tehtävä on antaa vain taustatukea ensimmäisten kuukausien aikana, jotta äiti ja vauva saavat tutustua toisiinsa. (Furman 1993, Huttunen 1998, 44). Uudemmat tutkimukset (Juntumaa 1992, Pruett 1993) ovat osoittaneet, että isän ei tarvitse jäädä sivuun, vaan hän voi luoda äidin tavoin läheisen suhteen vauvaan heti alusta alkaen. (Huttunen 1998, 44.) Isän ja vauvan välinen vuorovaikutus rakentuu samoista elementeistä kuin äidin ja vauvan. Eli hymyt, ilmeet, jutte-lut jne. rakentavat suhdetta isän ja lapsen välille. (Sinkkonen 2003, 263.) Isän ja vauvan välisessä vuorovaikutuksessa aktivoituvat isän omat vuorovaikutuskokemukset. Isät, joilla on ammentaa hyvistä omista tunnekokemuksista, pystyvät parhaiten luomaan tunnesuhteen vauvaan. (Sinkkonen 2003, 265)

Isän ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tutkimuksissa on voitu todeta, että isä-lapsi välinen suhde ei ole sidoksissa siihen, millainen on äiti-lapsi suhde (mm. Belsky & Rovine, 1987, Sagi, Lamb, Lewkowicz, Shoham, Dvir & Estes, 1985, Klizing, Simoni, Amsler, Burgin 1999, 224) . Isäsuhteella on tärkeä merkitys lapsen kognitiiviseen kehitykseen ja sukupuoli-identiteetin löytymiseen (Sinkkonen 2003, 264).

Kaila-Behmin (1997) tutkimuksessa havaittiin, että ensimmäistä kertaa isäksi tuleville miehille vauvan tuoma muutos konkretisoitui vasta synnytyksen jälkeen. Isäksi kasvu tapahtui pääsääntöisesti konkretian eli hoivaamisen kautta. Samassa tutkimuksessa havaittiin neljä erilaista isänä toimimisen mallia, jotka olivat sivustaseuraaja, tukihenkilö, kumppani ja perheenpää. (Korhonen & Sukula 2004, 19.)

Lasten hakiessa yhtäaikaista huomiota voi isä helpottaa stressaavaa tilannetta. Monikkoperheissä onkin todettu isän osallistuvan yksikköperheen isää enemmän lasten hoitoon. Tutkimusten mukaan usein voi käydä niin, että lapset jaetaan isän ja äidin lapsiin. Tässä on vaarana, että perheen lapsi-vanhempi-suhde vinoutuu. (Asiakkaana monikkoperhe 2004, 37.)

Monikkolasten syntymän myötä parisuhde jää hyvin usein taka-alalle (Taubman-Ben-Ari ym. 2008, Hyväluoma 2010, 15). Lasten vaatimusten myötä puoliset voivat kadottaa yhteyden toisiinsa (Ellison & Hall 2003, 409, Hyväluoma 2010, 15), ja tämä yhdessä väsymyksen kanssa tuottaa jännitteitä puolisoitten välille hyvin pienistäkin asioista (Piontelli 2002, 78). Haasteellinen arki voi myös liittää puolisoita tiukemmin yhteen ja tuottaa keskustelua suhteen toimivuuden edellytyksistä (Ellison & Hall 2003, Hyväluoma 2010, 15). Garelin ym. tutkimuksessa (1997) todettiin, että molempien vanhempien osallisuus perheen arkeen tuottaa positiivisia voimavaroja sekä perheen hyvinvointiin että parisuhteeseen (Karhumäki 2009, 134).

Hyväluoman (2010) tutkimuksessa puolet vastaajista koki, että monikkolasten vanhemmuus oli lähentänyt puolisoita toisiinsa ja alle 20 % koki puolisoitten etäännyneen. Saman tutkimuksen mukaan parisuhdetta kuormittavia tekijöitä olivat kahdenkeskisen ajan puuttuminen, väsymys ja arjen pyörittäminen. Lisäksi kuormitusta aiheutti yli puolessa parisuhteista seksiin liittyvät kysymykset. Parisuhteen voimavaratekijöiksi

vanhemmat nimesivät vanhemmuuden jakamisen ilon ja rakkauden puolisoa kohtaan. (Hyväluoma 2010, 16-18.)

Toimivan parisuhteen on todettu auttavan monikkoperheen jaksamista. Lisäksi tieto siitä, mistä tarvittaessa voi hakea apua, auttaa jaksamaan haastavassa arjessa. (Kokko & Matala 2004, 50–51.)

5 TUTKIMUSAINEISTO JA MENETELMÄT

5.1 Tutkimusaineisto

Opinnäytetyön empiirisenä aineistona ovat haastattelut, jotka suoritin Mikkelin seudulla asuvissa perheissä, joissa oli aikavälillä heinäkuu 2009/heinäkuu 2010 välillä syntyneet kaksoset. Syntymäaika rajattiin kyseiselle aikavälille, jotta haastateltavissa perheissä olisi alle vuoden ikäiset kaksoset. Tuolla aikavälillä syntyneitä kaksosia on 8 perheessä Mikkelin seudulla. Tutkimukseen tavoiteltiin 6-8 perhettä. Lopulta opinnäytetyötä varten haastateltiin neljää perhettä, eli 8 vanhempaa.

Opinnäytetyöstä rajattiin pois kolmosperheet, koska niissä vuorovaikutuskuvio on kuitenkin erilainen kuin kaksosperheissä. Lisäksi kolmosperheiden anonymiteettiä olisi ollut vaikeampi suojata, koska heitä olisi ollut tutkimuksessa vain 1-2 perhettä.

Johtava ylilääkäri Pekka Pöllänen myönsi tutkimusluvan opinnäytetyön aineiston keräämiseen neuvolan kautta. Luvan myöntämisen jälkeen sain neuvolan esimieheltä, Hanneli Seppäselältä, tiedon, keillä terveydenhoitajilla on tutkimukseni ikähaarukkaan sopivia monikkoperheitä asiakkaina. Vein näille terveydenhoitajille kirjeet annettavaksi perheille. Kun perheet ottivat yhteyttä, sovimme haastatteluajan siten, että se sopi mahdollisimman hyvin perheen aikatauluun. Monikkovalmennusillassa tutkimukseen suostuneet vanhemmat antoivat haastattelijalle yhteystiedot suoraan. Suostumus haastatteluun ja lupa sen äänittämiseen pyydettiin kultakin vanhemmalta haastattelutilanteen alussa.

Opinnäytetyöhön haastateltiin siis neljää monikkoperhettä, neljää isää ja neljää äitiä. Äitien ikä oli 28-31 vuotta ja isien 29-42 vuotta. Kaikki vanhemmat olivat avioliitossa. Kaksoset olivat ensimmäiset lapset kahdessa perheessä ja kahdessa perheessä oli aiempia lapsia. Haastatteluhetkellä kaksoset olivat iältään 2,5-8 kuukautta. Kahdet kaksoset olivat syntyneet ennen raskausviikkoa 37, jota pidetään keskosuuden rajana.

Haastatteluja väritti luonnollinen keskustelu ja vuorovaikutus haastateltavan ja haastattelijan välillä. Itse haastattelun jälkeen syntyi vielä paljon keskustelua elämästä kaksosten kanssa.

5.2 Aineiston analysointi

Laadullisessa tutkimuksessa materiaali kerätään yleensä haastattelun, havainnoinnin ja kyselyn avulla. Lisäksi käytetään erilaisia dokumentteja (Tuomi ym. 2004, 73). Tuomi esittää Jyrinkin ja Rileyn (1997) tavoin, että tutkittaessa vuorovaikutuskäyttäytymistä on luontevinta käyttää havainnointia (Tuomi ym 2004,73). Pohdin pitkään havainnoinnin ottamista materiaalin keräämisvälineeksi, mutta totesin, että en ole riittävän perehtynyt videohavainnointiin voidakseni käyttää videomateriaalia tutkimusongelmani aukaisemiseen. Koska tutkin nimenomaan vanhempien omia kokemuksia ja niistä syntyviä tunteita, oli teemahaastattelu mielestäni oikea työväline materiaalin keräämiseen. Metodologisesti teemahaastattelussa annetaan suuri painoarvo haastateltavan tuottamille merkityksille ja sekä sille, miten merkitykset syntyvät (Hirsjärvi ym 2001, Tuomi ym 2004, 77).

Haastattelu antaa mahdollisuuden käydä haastateltavan kanssa keskustelua ja pureutua asian ytimeen lisäkysymysten avulla. Haastattelutilanne on joustava tiedon hankinnan kannalta (Tuomi ym 2004, 75) ja voi tuottaa sellaista tietoa, jota haastattelija ei ole osannut odottaa. Haastattelutilanne mahdollistaa myös havainnoinnin samalla (Tuomi ym 2004,76).

Tässä opinnäytetyössä aineistonkeruumenetelmänä oli siis teemahaastattelut, joista nauhoitetuista haastatteluista muodostui tutkimuksen aineisto. Lisäksi aineistona käytettiin monikkoperhevalmennuksessa esille tulleita kommentteja ja haastattelijan tekemiä havaintoja haastatteluiden yhteydessä. Haastattelun teemat olivat 1) odotus,

synnytys, alku, 2) kiintymys vauvoihin ja 3) jaksamisen pilarit. Haastattelut suoritettiin perheiden kotona heille parhaiten sopivana ajankohtana. Molemmat vanhemmat haastateltiin erikseen ja kaikkien perheiden molemmat vanhemmat osallistuivat haastatteluun.

Nauhoitetut haastattelut litteroitiin tekstiksi. Analyysimenetelmänä käytin sisällönanalyysiä ja lajittelin vastaukset tutkimuskysymysten alle. Sisällönanalyysi voidaan käsitellä joko yksittäisenä metodina tai teoreettisena kehyksenä (Tuomi ym 2004, 93). Sisällönanalyysin tavoitteena on laajan tiedon tiivis esittäminen. Sisällönanalyysin vahvuuksia ovat sensitiivisyys ja tutkimusasetelman joustavuus. Sisällönanalyysillä pyritään selvittämään merkityksiä, seurauksia ja sisältöjä. (Kankkunen ym 2009, 134.)

Luokittelin aineiston haastattelun teemojen mukaan, eli luokiksi muodostuivat odotukseen ja alkuaikaan liittyvät kysymykset, vauvoihin kiintymys ja perheen jaksamisen kokemukset. Kaikkia luokkia tarkasteltiin vuorovaikutuksen ja kiintymyksen näkökulmasta. Lisäksi yhdeksi omaksi luokaksi muodostui isien ja äitien erilaiset ja samantyyppiset kokemukset.

Etsin aineistosta yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia suhteessa teoriaan sekä aikaisempiin tutkimustuloksiin. Lisäksi etsin sekä isien ja äitien kokemusten yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia suhteessa toisiinsa ja teoriaan.

Sisällönanalyysi voi olla induktiivista tai deduktiivista. Lisäksi puhutaan aineistolähtöisestä ja teorialähtöisestä analyysistä. Induktiivisessa analyysissä sanojen luokittelun perusteena on teoreettinen merkitys. Se perustuu päättelyyn, jota ohjaa tutkimusasetelma. Induktiivisessä analyysissä on teoreettinen kokonaisuus, joka on vapaa aikaisemmista tiedoista ja havainnoista. Analyysi etenee pelkistämisen, ryhmittelyn ja abstrahoinnin mukaan. Deduktiivisen päättelyn lähtökohta on teoria tai teoreettiset käsitteet. Teoreettisten käsitteiden ilmenemistä tarkastellaan käytännön tilanteissa. Sisällönanalyysin suunnasta riippumatta analyysi alkaa aina valmisteluvaiheella. Eli litteroinnin jälkeen valitaan analyysiyksikkö, joka voi olla yksittäinen sana tai tema. (Kankkunen ym 2009, 135.)

Aineiston teemoittelussa käytän sekä induktiivista että deduktiivista päättelyä. Vaikka tutkimuksessa haastatteluista saatu aineisto ja siitä tehdyt päätelmät ovat keskeisenä, tarkastelen aineistoa myös olemassa olevan teorian kautta.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Seuraavassa esittelen haastatteluaineistosta nousseita tuloksia. Aineistossa on mukana vanhempien tuottama materiaali haastatteluiden yhteydessä sekä monikkoperhevalmennusillassa kerätty materiaali. Mukana on suoria aineistolainauksia haastatteluista. Lainauksia ei ole yksilöity tietyn vanhemman sanomaksi, koska tavoitteena ei ole tehdä yhteenvetoa yksittäisen vanhemman lausuntojen välillä. Näin myös haastateltujen anonymiteetti on turvattu. Lausunnot on merkitty vain isä ja äiti merkinnällä, koska sillä on pohdinnan kannalta merkitystä.

6.1 Mitä on olla kaksosten äiti / isä?

Haastattelut perheissä välittivät minulle vahvan kuvan perheiden elämän arjesta iloineen ja haasteineen. Vanhemmat kuvasivat koskettavasti elämää lasten kanssa omasta näkökulmastaan ja omista kokemuksista käsin.

Isät kuvaavat kaksosten isänä olemisen olevan rankkaa, mutta kaiken kaikkiaan mukavaa. Yksi isä kuvaa kaksosten isänä olemista seuraavasti:

”Hermosta se vaatii, niinku sitoutumista siihen hoitamiseen.

Ihan positiivinen, että joutuu olemaan enemmän sitoutunut”

(isä)

Isät kokivat, että kaksosten isänä pääsee pakostakin hoitamaan vauvoja enemmän, varsinkin jos vauvat syövät pullosta. Monikkoperheessä isä ei voi jäädä lastenhoidosta sivuun ja isät kokivat tämän hyvin myönteisenä asiana. Perheessä, jossa oli vanhempi lapsi, isä koki, että nyt kaksosten kanssa hän pääsee huomattavasti paremmin mukaan vauvavaiheen hoitoon.

Äitien kokemus oli, että vauvojen hoito on rankkaa ja vaativaa. Hoidon rankkuudesta huolimatta molemmat vauvat koettiin ihaniksi, eivätkä äidit enää osaisi ajatella elämää niin, että olisikin syntynyt vain yksi vauva. Elämä pyörii täysin vauvojen ympärillä, ja aikataulut määrittyvät vauvojen rytmin mukaan. Tuntemattomien ihmisten huomio ja myönteinen kiinnostus vauvoihin oli äideille merkittävää. Äidit kokivat saaneensa kannustusta ja huomiota yllättäviltä tahoilta ja kokivat sen olevan aitoa tukea.

6.2 Kaksosraskauden tuottamat tunteet

Kun perheet saivat tietää odottavansa kaksosia, olivat tuntemukset varsin myrskyisät. Tieto kaksosista oli tullut kaikille perheille yllätyksenä ja selvisi ensimmäisessä ultraäänitutkimuksessa. Haastatellut vanhemmat kommentoivat ensimmäistä tietoa mm seuraavilla termeillä:

järkyttävää (isä, äiti)

yllätys (isä)

shokki (äiti)

pelotti (äiti)

kamalin uutinen ikinä (äiti)

voi ei (äiti)

jännitti (isä, äiti)

olin innoissani (äiti)

siinähan ne menee kaks kuin ykskin (isä)

järkytys (äiti)

Ensimmäinen kokemus oli sekä äideillä että isillä sama, poikkeuksena yksi äiti. Eli pääsääntöisesti aluksi tuli hyvin voimakas negatiivinen tunnelataus, joka muuttui vähän ajan päästä päinvastaiseksi. Sitä tunnetta vanhemmat kuvasivat mm seuraavasti:

kyllä tästä selvitään (isä)

ihanaa (äiti)

tosin kivaa (äiti)

kauhu (äiti)

Vain yhdellä äidillä tunteet menivät toisinpäin eli aluksi äiti oli vain innoissaan, kunnes hän otti selvää kaksosraskauksista, ja tiedon pohjalta hänelle nousi huoli. Äidin tukena oli isän päinvastainen tunnejärjestys, eli isä oli jo ehtinyt selvittää alkushokista ja pystyi tukemaan äitiä huolen keskellä.

Monikkoperheyhdistyksen valmennusillassa vanhempien kokemukset olivat aivan samansuuntaiset. Siellä ensitunteita kuvattiin sanoilla

*yksikin olis riittäny
kyllä tuo pisti miettimään
itku pääsi
kauhistutti
voi ei
miten se rakkaus riittää
monenlaisia tunteita yhtä aikaa*

Yksi äiti kokosi tunneskaalan mielestäni hyvin seuraavasti:

”Järkytyksen jälkeen ihana tunne, että tulee kaks. On ihanan erityistä että syntyy kaksi vauvaa kerralla.” (äiti)

Haastatteluiden perusteella voidaan todeta, että isien oli helpompi sopeutua alkutilanteen jälkeen kaksosajatukseen. Miehillä oli myös luontaista alkaa miettiä käytännön järjestelyitä. Äitien mieltä enemmänkin painoi tietoisuus kaksosraskauden riskeistä, ja he etsivät paljon tietoa raskauden riskeistä mm. internetin kautta.

6.3 Raskaus ja sairaala-aika kiintymyksen näkökulmasta

Vauvoihin kiintyminen raskausaikana on hyvin yksilöllinen kokemus, ja siinä on havaittavissa selkeitä eroja äitien ja isien välillä. Osa isistä koki, että he eivät pystyneet kiintymään vauvoihin raskausaikana, koska vauvat tuntuivat vielä niin kaukaisilta. Sekä isien että äitien kiintymystä helpottivat tiheästi toistuvat ultrat, joissa vauvoja näki. Eräs äiti kuvasikin, että kaksoset tulivat tutummiksi kuin edellinen vauva, koska nyt sai käydä useammin ultrassa. Myös tieto vauvojen sukupuolesta oli kiintymystä

helpottava tekijä sekä isillä että äideillä. Äitien kiintymyksen esteenä olivat huoli raskauden jatkumisesta ja vauvojen selviytymisestä. Vasta kun raskaus oli edennyt ensimmäistä kolmannelta pidemmälle, alkoivat äidit paremmin uskaltaa kiintyä odotta-miinsa vauvoihin.

Kaikki äidit kiintyivät kahteen erilliseen yksilöön, ja he tunnistivat vauvat paikan ja liikkeiden perusteella. Yksi äiti hämmästeli itsekin omaa kykyään vaihtaa ajatus yhdestä vauvasta kahteen seuraavasti:

” Eka oli mun oma rakas vauva ja ultrassa se muuttu heti mun kaks rakasta vauvaa. Se tuli jotenkin helposti. Itsekin ihmetteli miten se tuli niin helposti.” (äiti)

Kaksi äitiä kertoi vauvan temperamentin olevan syntymän jälkeen havaittavissa samaksi kuin odotusaikana. Kaksi äitiä kuvasi temperamenttien olevan juuri toisinpäin kuin mitä äiti oli raskausaikana kuvitellut. Äitien kuvaukset vauvojen liikkeistä olivat hyvin eläviä ja selkeitä ja kertoivat siitä, kuinka he ovat keskittyneet kuuntelemaan vauvoja raskausaikana.

Haastatelluista äideistä kaksi oli joutunut jättämään vauvat sairaalaan hoitoon ja läh-temään itse kotiin. Ero vauvoista oli äideille hyvin vahva kokemus, joka nousi myös haastatteluhetkellä esille. Vahva tunnekokemus tuli nimenomaan eron tuottamista tun-teista. Myös hoitotoimenpiteet, joissa äiti ei voinut lohduttaa lapsiaan, aiheuttivat äi-deille suuria tunnekuohuja. Äidit kokivat, että lapset olivat turvattomia ja se itketti heitä. Sekä äidit että isät luottivat kuitenkin sairaalan hoitoon. Eräs äideistä sanoikin, että neuvot ja ohjeet, joita hän sai vauvatehon henkilökunnalta, olivat hänen paras kurssinsa. (äiti)

Kaikki isät kokivat tulleensa huomioiduksi tasavertaisina vanhempina sairaala-aikana. Heidän oli ollut mahdollista osallistua lastensa hoitoon samalla tavalla kuin äidin, ja heidät oli huomioitu isinä sairaalassa. Kaksi äitiä kuvasi, että he pystyivät toimimaan sairaalassa äidin roolissa, mutta kokivat olevansa varsinaisesti äitejä vasta päästyään vauvojen kanssa kotiin, ja siellä alkoi varsinainen tutustuminen ja kiintyminen vau-

voihin. Kaikki isät kokivat vauvat heti sairaalassa omikseen, mutta osa äideistä koki, että vauvat olivat osittain omia ja osittain sairaalan vauvoja.

Kaksoset syntyvät usein keskosina ja joutuvat olemaan sairaalassa hyvinkin pitkiä aikoja. Tässä opinnäytetyössä mukana olleista kaksosista kaksi paria oli syntynyt niin, että heidät luokiteltiin keskosiksi. Sairaala-ajan tuottamat tunteet nousivat äideillä keskusteluun, mutta muuten keskosuus ei ollut merkittävässä roolissa haastatteluhetkellä. Tämä kuvaa mielestäni hyvin sitä, että hektinen arki pitää vanhempien ajatukset vahvasti tässä hetkessä, eikä ”vanhojen” asioiden muistelulle vielä ole sijaa. Kun kysyin yhdeltä isältä sairaala-ajan tuntemuksia, hän kuvasi asiaa sanomalla:

”Tää on nykyaikaa”(isä)

Tämän isän kokemus oli, että vauvat olivat saaneet hyvää hoitoa sairaalassa ja sen vuoksi alkua ei ollut aiheuttanut isälle huolta. Hän koki, että tehohoito auttaa eteenpäin ja pelastaa lapsia. Hänen myönteinen kokemuksensa sairaalan henkilökunnan ammattitaidosta välittyi vahvasti hänen kokemukseensa sairaala-ajasta.

6.4 Kiintymys ensimmäisinä viikkoina

Haastatellut äidit kertoivat kiintyneensä ensin vauvaan, joka oli pienempi, heikompi tai jolla oli jotain terveydellisiä ongelmia. Äidit kuvasivat, että se ei ole välttämättä vahvempi kiintymys, mutta heillä oli ikään kuin tarve huolehtia tästä vauvasta enemmän. Yksi äiti kuvasi kiintyneensä ensin siihen vauvaan, joka söi helpommin, koska isä sai syötettyä toista paremmin. Vastaavasti isät kertoivat kiintyneensä ensin vahvempiin vauvoihin. Yhden isän kokemus oli, että hän kiintyi ensin siihen, joka syntyi ensin ja jota hän hoivasi vauvateholla, kun toisen vauvan syntymää odotettiin. Kaksi isää kertoi, että he kiintyivät molempiin samalla tavalla. Toinen kuvasi, että *”kiintyi molempiin samalla tavalla, koska molemmat oli niin ihania”(isä)* ja toinen isä totesi, että *”on ihan sama onko niitä yks vai kaks, ne on ihan samassa asemassa”(isä)*.

Kun isiltä kysyttiin kiintymyksen tunteita vauvoihin ensi viikkoina, he kuvasivat sitä, kuinka osallistuivat vauvojen hoitoon ja miten paljon vauvojenhoidossa oli töitä. Äidit kuvasivat, että alkua oli liukuhihnatyöskentelyä, jossa ei jäänyt aikaa vauvoihin tutus-

tumiselle. Äidit kokivat yhteisen ajan puuttumisen raskaana ja tämä on nostanut esiin syyllisyyden tunteita varsinkin niissä äideissä, joilla oli aiempia lapsia. Heillä oli kokemus erilaisesta vauva-ajasta, jossa oli vauvan kanssa paljon kahdenkeskistä aikaa, johon nyt ei ole mahdollisuutta. Äiti, jolla oli aikaisempi lapsi, koki että

”vieläkin tulee sellaista, että nää ei oo yhtä rakkaita, kuin se eka” (äiti)

Tämä äiti mietti kovasti sitä, että kun ei ole aikaa vain olla ja ihmetellä vauvaa, niin ei pysty samalla tavalla luomaan suhdetta kuin yhden vauvan kanssa. Kaikki äidit olivat sitä mieltä, että vauvoihin ehti tutustumaan vasta, kun alun liukuhihnatyöskentelyaika oli ohi.

6.5 Vuorovaikutuksen haasteellisuus

Haastateltavien mielestä vuorovaikutuksen keskeinen haaste oli perustyön määrä. Varsinaisiin leikkihetkiin ei ole aikaa varsinkaan silloin, jos kotona on vain yksi aikuinen tai perheessä on vanhempia lapsia. Vuorovaikutuksen määrä nousee selkeästi siinä vaiheessa, kun vauvat alkavat vastata hymyllä ja jokeltelulla. Vuorovaikutuksen hetket ovat ensisijaisesti hoivatilanteissa, joissa toteutuu samalla yksilöllinen aika.

Haastattelut osoittivat, että kaksosten äideille muodostuu vahva ristiriitatilanne käytännön ja toiveiden välille. Heillä on tieto ja halu vastata vauvojen viesteihin oikea-aikaisesti, mutta käytäntö asettaa sille tietyt rajoitukset.

Äidit nostavat yhdeksi haasteellisimmaksi asiaksi kahden vauvan kanssa sen, että ei voi huomioida molempia yhtä aikaa. Yksi äiti kertoi tuntemuksistaan varsin koskettavasti:

”Kahen kanssa on paljon rankempaa ja kuluttavampaa, että pitää huomioida molempia ja joutuu tekemään sen että vaikka toinen kattoo, niin joutuu vaihtamaan toiseen. Että miten ottaa ne molemmat siihen että ei tule tunneta, että jää pois siitä katsekontaktista tai puheesta. Joutuu niinku väkivalloin katkaistamaan yhteyden.”(äiti)

Äideillä tämä nostaa esille vahvoja riittämättömyyden tunteita. He kertovat, että on tunne, että koko ajan pitäisi huomioida sitä vauvaa, jonka kanssa ei juuri sillä hetkellä ole kontaktissa. Äidit myös pohtivat, mikä on vauvan tunne, kun tämä kokee jäävänsä pois yhteydestä.

Sekä isien että äitien mielestä vauva nauttii eniten juttelusta ja kasvoista. Erityisesti isät kuvasivat vuorottelevansa leikissä eri vauvojen kanssa, ja he ratkaisivat yhteyden kahden kanssa usein lelulla. He kertoivat kiinnittävänsä molempien huomion leluun, jolloin kumpikaan ei jäänyt tilanteen ulkopuolelle. Isät eivät pohtineet yhteyttä tunnetasolla vaan sitä, kuinka yhteys käytännössä sujuu.

6.6 Yksilöllisyyden toteutuminen triadisessa suhteessa

Äidit ja isät näkivät vauvansa selkeästi erillisinä ja erilaisina yksilöinä. Kaikki osasivat kuvata vauvojensa henkilökohtaisia piirteitä. Vaikka vanhemmat hahmottavat lapsiensä erilaisia tarpeita, niitä ei pidetä vielä merkityksellisinä. Vanhemmilla oli ajatus, että merkittäviä, erilaisia tarpeita alkaa tulla vasta myöhäisemmässä vaiheessa. Nämä pienet tarpeet kuitenkin huomioitiin mahdollisuuksien mukaan. Tämänhetkiset tarpeet liittyvät seurusteluhaluuteen, uniin tai syömiseen. Merkittävää oli se, että kukaan vanhemmista ei puhunut pelkästään kaksosista vaan kaikki puhuivat erillisistä yksilöistä. Vanhemmilla oli myös selkeä tieto siitä, että vauvoja tulee kohdella erillisinä ja tukea yksilöllisyyttä esimerkiksi pukeutumisessa.

Aikaa leikille ja yhdessäololle voidaan järjestää, jos toinen vanhempi/muu aikuinen on paikalla. Vanhempi-lapsi-parin yksilöllinen aika oli järjestetty kahdessa perheessä siten, että toinen vanhempi otti toisen lapsen ja meni eri huoneeseen. Muuten yksilöllinen aika toteutuu lähinnä hoivahetkissä, joissa on vain yksi lapsi kerrallaan. Alussa, kun syöttämisten ja kuivittamisten väli on hyvin lyhyt, ei yksilöityä aikaa jää juuri lainkaan. Kun lapset kasvavat ja syöttöväalit pidentyvät, jää hoivahetkissä paremmin aikaa kohtaamiselle. Perheissä, joissa on isompia lapsia, ajan järjestäminen on erityisen haasteellista, koska perushoivan ulkopuolelle jäävä aika on tärkeää isommalle sisarukselle.

Pääsääntöisesti vanhemmat kokivat, että kaksosia ei ole jaettu äidin ja isän vauvoihin. Vauvat tunnistettiin erilaisiksi, mutta varsinaista suosikkivauva-asetelmaa ei ollut havaittu. Kysymys herätti erään äidin kohdalla hyvin vahvan tunteen, kun hän vastatesaan havaitsi, että kaksosista toinen on vahvemmin hänen vauvansa. Vauvasta ollut huoli oli tehnyt äidin läheisemmäksi juuri tämän vauvan kanssa. Vastaavasti perheen isä oli kiinnittynyt enemmän toiseen kaksospariin. Toisessa perheessä äiti kuvasi isän kiinnittyneen enemmän siihen vauvaan, joka syö helpommin pullosta ja samainen isä koki kiinnittymisen tähän vauvaan vahvemiksi erityisesti siksi, että tämä vauva oli alkanut ottaa aiemmin kontaktia.

Ristiriita yksilöllisen hoivan ja pakettiratkaistu-hoivan välillä herätti monenlaista keskustelua, jonka eräs äiti kiteytti hyvin sanoessaan:

”Pitää elää sen mukaan että isä ja äiti jaksaa hoitaa niitä lapsia yksilöllisesti silloin kun ne sitä tarvii. Järjestetään päivä kokonaisuutena tulemiset ja menemiset että kerta kaikkiaan jaksais ja olis aikaa olla yksilöllisesti lasten kanssa silloin kun ne on hereillä” (äiti)

Kaikissa perheissä vauvat pyritään pitämään yöllä samassa rytmissä, jotta vanhemmatkin ehtivät nukkumaan syöttöjen välissä. Erityisesti isät kokivat tärkeänä, että vauvat ovat samassa rytmissä. Äidit miettivät ja säälivät vauvaa, joka joudutaan herättämään kesken unien syömään. Päiväsaikaan vauvat ovat enemmänkin omassa rytmissä, ja erityisesti äidit kokivat tärkeänä, että silloin jää aikaa kahdenkeskiselle seurustelulle yhden vauvan kanssa. Yksi äiti totesi, että hän ei edes halua lapsia samaan rytmiin, jotta hänellä on mahdollista viettää yksilöityä aikaa yhden vauvan kanssa. Haastattelutilanteissa toteutui usein tilanne, että toinen vauvoista nukkui ja äiti syötti toista. Äidit kommentoivatkin, että on ihanaa, kun pystyy välillä olemaan näin, että voi rauhassa huomioida vain toista.

Kaksosperheissä on selkeästi mietittävä yksilöllisyyden toteutumista suhteessa vanhempien jaksamiseen. Erityisesti perheissä, joissa on isompia lapsia, antaa samantahainen hoiva mahdollisuuden isomman lapsen huomioimiseen. Haastattelutilanteiden

havaintojen perusteella perheissä, joissa on aiempia lapsia, vanhempien jaksaminen on erityisen haastavaa. Eräs äiti kommentoi asiaa seuraavasti:

”Sitä ei meinaa jaksaa, että kolmelle pitää jakaa aikaa. Just yhtä aikaa kaikki tarvii huomiota.” (äiti)

Yksilöllinen hoiva ja vuorovaikutushetket muodostuvat erityisen haasteellisiksi ja voimavaroja kuormittaviksi sekä henkisesti että fyysisesti, kun on pystyttävä ottamaan huomioon myös eri-ikäisten tarpeet. Tilanne on erittäin haasteellinen myös isomman sisaruksen/sisarusten näkökulmasta.

6.7 Vauvojen hoidon ja yhtäaikaisen itkun tuottamat tunteet vanhemmissa

Kysyttäessä vauvojen hoidon tuottamia tunteita usea vastaaja kommentoi tunneskaalan olevan ”laidasta laitaan”. Vauvojen hoito on työlästä mutta samalla antoisaa. Yhden vanhemman kokemus vauvojen hoidosta sisältää tunteet ”tosi raskasta” ja ”tosi mukavaa”. Laaja tunneskaala kertoo, että vauvojen hoito tuottaa vanhemmille vahvoja sekä positiivisia että negatiivisia tunteita. Erityisesti isissä oli havaittavissa turhautumista niissä tilanteissa, joissa oli mielestään tehnyt kaiken ja vauva edelleen huutaa. Vanhempien väsymys vahvistaa negatiivisia tunteita, ja silloin vauvoista iloitseminen ei ole helppoa.

Vauvojen itkun kestäminen oli ollut kaikissa perheissä alussa vaikeaa. Erityisesti äideille tuottaa turhautumisen tunteita se, että ei pysty vastaamaan vauvojen itkuviesteihin oikea-aikaisesti. Itkua oli opittu sietämään alkukuukausien aikana niin, että vauvan itku ei aiheuttanut enää yhtä vahvoja tunteita kuin alussa. Eräs äiti kuvasi, että varsinkin alussa oli *”ihan kauheeta, ihan hirveetä”*(kun ei voinut vastata vauvan itkuviestiin oikea-aikaisesti). (äiti)

Isät suhtautuivat vauvojen itkuun siten, että heillä oli olemassa käytännön ratkaisuja tilanteisiin, joissa vauvat itkivät yhtä aikaa. Eräs isä kuvasi tilannetta seuraavasti:

”No se herättää sellaisia tunteita, että sitä toista hytkyttää vaikka sätterissä ja toista pidetään sylissä. Mä oon päässy niistä tunteista eroon jo edellisten kanssa, maailma on paikka jossa joutuu odottamaan.” (isä)

Äidit kokivat hyvin vahvoja tunteita tilanteissa, joissa vauvat itkivät yhtä aikaa. Äidit miettivät tilannetta vauvan kokemuksena odottamiseen.

” Harmittaa, harmittaa sen toisen puolesta kun se joutuu ootamaan kun ei se ymmärrä miks sen pitää odottaa.” (äiti)

Äitien oma sietokyky itkun kestämiseen oli kasvanut eikä tuottanut enää hätäännystä, kuten alussa. Oman kokemuksen kasvaminen lastenhoidossa oli myös tuonut varmuutta omaan toimimiseen, ja sen myötä itkun kestäminen oli helpottanut.

Äideillä oli havaittavissa vahva sensitiivinen kyky suhteessa lapsiin. Vaikutti siltä, että heillä oli kyky tulkita vauvojen viestejä, ja heillä oli pyrkimys vastata niihin oikein ja oikea-aikaisesti. Äidit olivat vahvassa emotionaaliossa suhteessa vauvoihin ja nauttivat suhteesta olost. Kohtaamisen hetkissä äidit hymyilivät vauvoille ja peilasivat tunteita markkeeratuin kasvoniimein. Vahva sensitiivinen kyky ohjasi äitejä toimimaan niin, että vauvat eivät joudu odottamaan enemmän kuin on pakko. Sensitiivinen kyky myös aiheutti syyllisyyden tunteita, kun ei voi vastata vauvan viesteihin oikea-aikaisesti. Alkuvaiheen kiireinen rytmi laittoi sensitiivisyyden koetukselle, koska äidit tiesivät, mitä pitäisi tehdä ja miten pitäisi toimia, mutta se oli käytännössä mahdotonta.

6.8 Uupumus ja jaksamisen pilarit

Haastateltavien joukossa oli sekä erittäin uupuneita että ei juuri lainkaan uupuneita vanhempia. Äideistä osa kuvasi oloaan hyvin jaksavaksi. Uupumuksen kokemuksen merkittävin tekijä oli väsymyksen senhetkinen tila. Yksi äiti kuvasi, että edellinen päivä oli ollut hänellä hyvin itkuinen, mutta haastattelupäivänä olo oli huomattavasti parempi, koska hän oli saanut nukkua edellisenä yönä viisi tuntia. Kaikki kertoivat uupumuksen olevat ensisijaisesti sidoksissa vauvojen nukkumiseen ja syöttötiheyteen. Kaikissa perheissä vauvat pyrittiin pitämään öisin samassa syöttörytmissä, jotta van-

hemmillä oli mahdollisuus pidempiin yhtäjaksoisiin uniin. Alun jatkuvat yösyötöt olivat jo muuttuneet hiukan pidempiin syöttöväleihin, jolloin unta oli mahdollista saada enemmän. Isät olivat aktiivisia yösyötöissä, jotta äidit saivat nukuttua.

Lasten syömisongelmat aiheuttivat henkistä uupumusta. Kun lapsi ei syö kaikista yrityksistä huolimatta, tulee vanhemmille henkisen uupumuksen tila, jossa korostuvat turhautumisen tunteet.

Kaikissa haastatelluissa perheissä vanhemmat kokivat olevansa tasavertaisia hoitajia. Perheissä, joissa isä oli palannut töihin, äidin rooli vauvojen hoitajana korostui käytännön syistä. Perheissä oli myös selkeää jakoa niin, että äiti keskittyy vauvojen hoitoon ja isän vastuulla on kodinhoito ja perheen isommat lapset. Kaikissa perheissä isän rooli vauvojen hoidossa oli merkittävä, ja perheissä oli havaittavissa vahva me-henki. Yksikään äiti ei ollut kokenut jäävänsä vauvojen kanssa yksin.

Vanhempien jaksamista tukevia tekijöitä olivat kodin ulkopuolella yksin vietetyt hetket. Sekä äideille että isille oli merkittävää se, että välillä on mahdollisuus irtautua kotoa tekemään jotain ilman lapsia. Myös puolison kanssa vietetyt yhteiset hetket olivat tärkeä jaksamista tukeva tekijä. Lisäksi mainittiin oma positiivien asenne ja vauvojen hymyt jaksamisen lähteinä. Yksi äiti kuvasi saaneensa erityisen hyvin tukea neuvolasta ja koki suhteen terveydenhoitajaan merkittäväksi jaksamista tukevaksi tekijäksi.

Kaikissa haastatelluissa perheissä oli hyvät omat verkostot. Lähes kaikilla oli hyvin tai suhteellisen hyvin tarjolla lähipiirin apua. Lähipiiristä oli ollut saatavilla apua myös niin, että äidin oli mahdollista nukkua ja näin kerätä voimia. Omien verkostojen olemassaolo ja käytettävyys korostuvat, kun perheeseen syntyy kerralla useampi vauva. Yksi isä totesi työn määrän olevan kolminkertainen verrattuna yhden lapsen syntymään. Haastattelujen perusteella verkostojen olemassaolo vahvistaa vanhempien jaksamista merkittävästi. Haastatellut äidit olivat erittäin onnellisessa asemassa siinä, että olivat miehen ja verkoston turvin saaneet järjestettyä elämän niin, että äidit eivät joutuneet ensimmäisten kuukausien aikana olemaan juuri lainkaan yksin vauvojen kanssa.

Sekä äideille että isille tärkeä jaksamisen peruspilari oli se, että pääsee välillä pois vauvojen parista. Yksi isä kuvasi, että

” Riittää vaikka kävis pihalla mättämässä sepeliä”(isä)

Oman ajan merkityksellisyyden keskeinen tekijä on se, että saa olla huolehtimatta. Nimenomaan tärkeää on se, että on paikassa, jossa ei kuule lasten ääniä. Eli esimerkiksi vetäytyminen toiseen huoneeseen ei riitä, koska lapset ovat ainakin ajatuksen tasolla koko ajan mielessä. Kaikilla haastatelluilla äideillä ja isillä oli mahdollisuus oman ajan ottamiseen.

6.9 Parisuhteen muutokset

Haastateltavat kokivat lasten syntymän muuttaneen parisuhdetta hieman. Yksi äiti kuvasi lasten syntymän vahvistaneen hänen ja miehensä suhdetta. Erityisesti äidit pohtivat sitä, että parisuhteelle ei jää aikaa, ja sitten kun olisi aikaa, on niin väsynyt, että kaipaa vain nukkumaan. Vanhemmat tunnistivat tilanteen tuomat haasteet parisuhteelle ja kokivat vauvavaiheen erityisenä vaiheena, jonka jälkeen parisuhde palaa jälleen entiselleen. Vaikka puolison kanssa oli erimielisyyksiä, ei niiden koettu olevan dramaattisia ja tilanne tiedostettiin uupumuksesta johtuvaksi.

Aikaisemman tutkimuksen valossa oletin parisuhteen kysymysten nousevan merkittävämpään asemaan haastatteluissa. Haastattelun yhteydessä vanhemmat eivät pureutuneet tähän kysymykseen yhtä vahvasti kuin vuorovaikutuksen näkökulmaan. Koska se olikin tässä opinnäytetyössä sivujuonne, en lähtenyt sitä keinotekoisesti vahvistamaan. Merkittävää mielestäni oli vanhempien ymmärrys ja tietoisuus haasteellisen elämäntilanteen ohimenevyydestä ja parisuhdetyytyväisyyden palautumisesta ennalleen vauvavaiheen jälkeen.

7 POHDINTA

7.1 Tutkimuksen eettisyyden ja luotettavuuden tarkastelu

Hirsjärven & Hurmeen (2010, 20) mukaan ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen tärkeimpiä eettisyyden perusteita ovat informointiin perustuva suostumus, luottamuksellisuus, seuraukset ja yksityisyys.

Kaikki haastateltavat ilmoittivat halukkuutensa haastatteluun itse. Näin osallistuminen oli vapaaehtoista ja itse valittua. Kolme perhettä oli paikalla monikkoperheillä, jossa opinnäytetyöntekijä valotti tutkimusta, ja yksi perhe sai tiedon opinnäytetyön aiheesta ja perusteluista kirjeitse. Lisäksi olin puhelinyhteydessä yhden äidin kanssa, joka halusi vielä lisätietoa opinnäytetyön aiheesta. Näin heidän allekirjoittaessaan luvan haastatteluiden nauhoittamiseen he olivat tietoisia opinnäytetyön aiheesta.

Haastateltavia ei voi tunnistaa opinnäytetyöstä, joten haastateltavien anonyymiyttä säilyy. Ainoastaan henkilöt itse voivat tunnistaa opinnäytetyöstä omia lausumiaan. Kaikki haastateltavat haastateltiin yksin, paitsi yhdessä perheessä toinen vanhempi oli osan aikaa paikalla. Sillä, että haastattelut tehtiin yksittäin, pyrittiin avoimuuteen ja mahdollisuuteen vastata kysymyksiin omasta näkökulmasta.

Kvalen (1996) mukaan haastattelussa on otettava huomioon haastattelun terapeutin luonne (Hirsjärvi ym 2010,20). Yksi haastatelluista äideistä totesi haastattelun päätyttyä, että ”voisitko tulla useammin, kun tämä on ihan terapeutista tällainen keskustelu”. Olin varautunut tähän asiaan, koska tiesin, että vauvoista puhuminen tuottaa monenlaisia tunteita. Juuri tätä varten olin ottanut voimaannuttavan tutkimusongelman, vanhempien jaksamista tukevat tekijät, mukaan. Eli vaikka haastattelutilanne herätti vahvoja tunteita, kävimme lopuksi läpi elämää helpottavia tekijöitä. Mikäli perhe ei olisi itse niitä tilanteessaan löytänyt, olin varautunut miettimään yhdessä perheen kanssa tukimuotojen mahdollisuuksia. Tätä tarvetta ei haastatteluissa tullut, koska kaikilla perheet kertoivat heillä olevan monia voimia tuottavia tekijöitä.

Hirsjärven & Hurmeen (2010,184) mukaan teemahaastattelun luotettavuuden yksi mittari on hyvin laadittu haastattelurunko. Testasin oman haastattelurunon haastatteleamalla kahta monikkovanhempaa. Koehaastattelujen jälkeen terävöitin runkoa merkittävästi, koska haastatteluiden tuottamaa materiaalia oli mielestäni liikaa eikä kaikki tieto ollut olennaista tutkimuskysymysten näkökulmasta. Samalla havaitsin myös, että saadakseni vastauksia tutkimuskysymyksiin olisi kysymyksiä kohdennettava tarkemmin juuri tutkimuskysymyksiin vastaaviksi.

Hirsjärvi ym. korostavat, että haastattelut tulisi litteroida mahdollisimman pikaisesti haastattelun jälkeen, erityisesti jos haastatteli ja itse suorittaa työn (Hirsjärvi ym. 2010, 185). Litteroin haastattelun pääsääntöisesti heti tai seuraavana päivänä haastattelun jälkeen. Näin minulla oli muistissa tilanteeseen liittyneet tunnelmat ja havainnoinnit, jotka kirjasin samalla ylös.

7.2 Tutkimustulosten pohdintaa

Opinnäytetyön yhteys aikaisempiin tutkimuksiin on hyvin ilmeinen. Vertailupohjana olleen Robin & Josee & Touretten (1988) tutkimuksen mukainen ensimmäisten kuukausien työntäyteisyys esteenä vuorovaikutuksen hetkille oli nähtävissä myös tämän opinnäytetyön haastatteluissa. (Beck 2002) Myös äitien tunteet korreloivat edellä mainittuun tutkimukseen yksilöllisen kehityksen merkittävyyden näkökulmasta.

Opinnäytetyön teoreettisena viitekehyksenä on John Bowlbyn kiintymyssuhdeteoria. Bowlby kuvailee kiintymyssuhdetta äidin ja vauvan väliseksi voimakkaaksi tunnesuhteeksi (Sinkkonen 2003,94). Tämä tunnesuhde oli havaittavissa kaikkien äitien ja vauvojen välillä. Vaikka äidit kertoivat hyvin realistisesti vauvojen tuottamasta työmäärästä ja siihen liittyvästä väsymyksestä, oli puheissa aina mukana lämmin tunne vauvoja kohtaan. Vauvat olivat jotain erityistä huolimatta arjen haasteellisuudesta.

Donleyn (1993) mukaan vauvalla on kyky luoda tunnesuhteita useisiin aikuisiin. Tunnesuhde on erilainen saadun hoivakokemuksen mukaan (Mäkelä 2009). Haastatteluissa perheissä oli havaittavissa vahva tunneside myös isän ja vauvojen välillä. Isät käsitelivät suhdetta vauvaan enemmän käytännön tasolta kuin tunteen tasolta, kun taas äitien puheessa nousi esille ennen kaikkea tunnetaso. Haastatteluhetkissä ei kuitenkaan ollut mahdollisuutta riittävään havainnointiin, jotta voisi arvioida selkeästi hoivakokemuksen kautta tunnesuhteen laatua. Isät kuvasivat voivansa osallistua vauvojen hoitoon paremmin kuin aiempien lasten kanssa. Kun lapsen kiinnittymistä vanhempaan ohjaa ruuan ja turvan saaminen, voidaan olettaa, että kaksosperheissä kiinnittyminen molempiin vanhempiin on vahvempaa kuin yksittäin syntyneiden perheissä, olettaen, että kaksoset syövät pullosta ja isä voi osallistua syöttämiseen. Isät kuvasivatkin usein osallisuuttaan vauvojen syöttämiseen ja kokivat sen jakamisen merkittävänä siteenä vauvoihin.

Broden kirjoittaa (2006), että äidit kuvaavat odotusaikana hyvin tarkasti vauvan temperamenttia ja luonnetta tuntemiensa liikkeiden perusteella. Tämä oli havaittavissa myös tässä opinnäytetyössä äitien kuvaillessa hyvin yksityiskohtaisesti tuntemiaan vauvojen liikkeitä ja temperamentin piirteitä. Äitien kohdalla kiintymysprosessi raskausaikana oli hyvin selkeä ja vahva. Isien oli ollut huomattavasti vaikeampi kiintyä vauvoihin raskausaikana. Sekä isille että äideille ultraäänitutkimukset olivat olleet merkittäviä vauvoihin tutustumisen kannalta. Samaa toteaa myös Manninen (2003, 125) kuvatessaan, että ultraäänitutkimukset voivat olla vahvistamassa kahta rinnakkaista mielikuvaprosessia.

Manninen (2003) kirjoittaa, että kaksosia odottaessa äideillä voi olla niin suuri huoli raskauden etenemisestä ja vauvojen terveydentilasta, että he eivät uskalla kiinnittyä vauvoihin. Tämä oli havaittavissa myös osalla haastatteluun osallistuneista niin, että he uskalsivat kiintyä vauvoihin vasta kun oli päästy raskaudessa noin puoleen väliin. Huoli oli raskauden aikana merkittävä tunne, jota ultraäänitutkimukset laskivat. Voidaan siis todeta, että nykyisellä ultraääniteknikalla on merkitystä paitsi vauvojen hyvinvoinnin seurannassa myös vanhempien stressitason laskemisessa raskausaikana.

7.2.1 Vuorovaikutuksen ja kiintymyksen haasteet

Robin & Joseen & Tourretten (1988) tutkimuksen mukainen alkuvaiheen työntäyteisyys (Beck 2002) oli merkittävä vuorovaikutuksen haaste myös tähän opinnäytetyöhön haastatelluissa perheissä. Kun yksittäin syntynyt vauva ja vanhempi kohtaavat toisiaan kiireettömästi ja toisiinsa tutustuen, on vastaavien tilanteiden järjestäminen kaksosperheissä hyvin haasteellista. Työn määrä pakottaa vanhemman tekemään alussa vain pakollisen, eli syöttämisen ja kuivittamisen. Haastatelluissa perheissä tilanne oli kuitenkin tietyllä tavalla helpompi, koska perheen omat verkostot ja puoliso olivat hyvin paljon läsnä vauvojen elämässä.

Vuorovaikutus on vauvan kohtaamista normaaleissa hoivatilanteissa. Yhden lapsen kanssa tilanteisiin voi viivähtää ja käyttää aikaa lapsen kohtaamiseen. Kaksosperheissä hoivaajan mielessä on väistämättä jo toinen, joka odottaa vuoroaan. Näin kohtaamisen hetket jäävät pakon sanelemana lyhyemmiksi ja tilanteet joudutaan keskeyttämään ”väkivalloin”, kuten yksi äiti kuvasi katsekontaktin katkaisemista. Yksi isä ihmetteli

kysymystäni leikkihetkistä vauvan kanssa. Perusarki oli vienyt ajan niin tarkkaan, että kysymys erityisistä leikkihetkistä kuulosti omituiselta.

Vanhempien sensitiivisillä ominaisuuksilla on todettu olevan merkittävä vaikutus vuorovaikutuksessa. Sensitiivinen vanhempi on lapsensa käytettävissä silloin, kun lapsi häntä tarvitsee, ja vanhempi vastaa vauvan viesteihin oikein ja oikea-aikaisesti sekä vastaaminen on säännöllistä (Ainsworth ym 1978). Viesteihin vastaaminen oikea-aikaisesti muodostaa selkeän haasteen kaksosparien kohdalla. Vaikka äiti tai isä tunnistaa lapsen viestin, joutuu toinen vauva erittäin usein odottamaan vastausta viestinsä vanhemman hoitaessa toista lasta. Kun sensitiivinen äiti perustilanteessa vastaa vauvan viesteihin ja vauva alkaa oppia tapahtuminen kulun (esim Pederson ym 1990, Isabella & Belsky 1991, Silvén ym 1995, 446), kaksosparin kohtaamisessa työmallien rakentuminen ei ole yhtä selkeää. Heidän on väistämättä odotettava enemmän viesteihin vastaamista kuin yksittäin syntyneiden vauvojen. Näin ollen representaatiot eivät muodostu yhtä nopeasti kuin yksittäin syntyneiden vauvojen elämässä.

Haastattelut nostivat mieleeni kysymyksiä vauvan turvallisuuden tunteen rakentumisesta kaksossuhteessa. Vaikka vanhemmalla olisi kyky luoda lapsen turvallinen kiintymyssuhde hyvässä vuorovaikutussuhteessa, luo kahden vauvan yhtäaikaiset tarpeet haasteellisen tilanteen suhteen rakentumiselle. Erityisesti ajattelen perheitä, joissa puoliso ei pysty osallistumaan vauvojen hoitoon yhtä merkittävästi kuin haastatelluissa perheissä. Äiti joutuu helposti kierteseen, jossa uupumus ottaa vallan yhdessä syyllisyyden kanssa. Äidit ovat mielestäni hankalassa ristiriitatilanteessa, jossa he tietävät, mitä pitäisi tehdä, mutta he eivät voi toteuttaa tätä ja juuri tämä aiheuttaa voimakkaat syyllisyyden tunteet.

Perustarpeiden tyydyttämisen odottaminen on pienelle vauvalle aina haastavaa. Kun kaksostilanteessa vauva joutuu odottamaan tavallista enemmän, mikä on sen vaikutus vauvan kokemusmaailmassa? Kiintymyssuhde on systeemi, joka aktivoituu mm. nälän tunteesta. Kun lapsi saa tarpeensa tyydytetyksi, järjestelmä kytkeytyy pois päältä ja lapsi kokee olonsa jälleen turvalliseksi. (Kalland 2008, Sinkkonen 2003, 94). Odotustilanteessa lapsen turvallisuudenhakujärjestelmä on päällä pidempään ja tuottaa lapselle voimakkaita tunteita. Juuri tämän tunteen kokemusta olivat haastattelemani äidit pohjineet vauvan kokemuksen kautta.

Sinkkonen kuvaa (2004, 1866) kiintymyssuhteen kahta prosessia, joista ensin muovautuu kiinnittyminen ja sen jälkeen kiintyminen. Kiinnittyminen on vauvan kannalta ensisijainen prosessi, joka takaa hänelle eloonjäämisen. Siihen liittyy ruuan ja turvan saaminen ja kiinnittyminen tapahtuu, olipa hoivaaja turvallinen tai turvaton. Kiintymisen prosessin jälkeen vauva kiintyy hoivaajaan, eli muodostuu tunnetason yhteys. Kaksosia seurattessani ja vanhempia haastatellessani mietin, onko kaksosvauvojen prosessin kulku erilainen suhteessa yksittäin syntyneisiin. Samaa pohtivat käytännön tasolla ne äidit, joilla oli aikaisempia lapsia.

Äitien puheissa nousi vahvasti esille heidän pohdiskelunsa vauvan kokemista tunteista, eli äideillä oli hyvä reflektiivinen kyky. Reflektiivinen kyky mahdollistaa vauvan tunnetilojen tunnistamisen ja oman toiminnan arvioinnin suhteessa vauvan kokemukseen. Äideille olikin alkanut muodostua tapoja vähentää toisen lapsen tuntemaa negatiivista kokemusta odottamisen yhteydessä. Ilman reflektiivistä kykyä vanhempi ei pystyisi samastumaan lapsen olotilaan ja miettimään kokemusta lapsen kokemuksen kautta. Juuri vauvan kokeman tunnetilan pohdiskelu aiheutti äideille voimakkaita riittämättömyyden tunteita. Reflektiivinen pohdinta oli selkeästi voimakkaampaa äideillä kuin isillä. Isät pohtivat tilanteita enemmän käytännön ja oman kokemuksen kautta kuin vauvan kokemuksena.

Tutkimuksessa havaittiin vuorovaikutuksen haasteet samoiksi kuin aikaisemmissa tutkimuksissa. Äitien kokemat syllisyyden ja riittämättömyyden tunteet (Manninen 2003,136) näyttäytyivät myös haastattelemieni äitien keskuudessa. Vauvojen elämän alku on hyvin työntäyteistä eikä se jätä juuri sijaa leikille. Kun vuorovaikutuksessa on yhden vauvan sijasta kaksi vauvaa, kokee toinen vauva jäävänsä ulkopuolelle (Alkio 2007, 41). Tämä asia nousi vahvasti esiin myös haastattelemieni äitien kohdalla. He kokivat vuorovaikutuksen raskaana juuri siitä syystä, että ei voi huomioida molempia vauvoja yhtäaikaisesti, ja he surivat toisen vauvan kokemusta tilanteen ulkopuolelle jäämisestä.

Korja (2010) korostaa vuorovaikutuksessa tunnetason kohtaamisen olevan merkittävää lapselle, koska siinä vauva tulkitsee vanhemman kasvoilta tunnetiloja ja oppii tunneilmaisua. Haastatteleman äidit olivat virittyneet vauvan sisäisiin tunnetiloihin ja nostivat niitä esille hyvin monessa kohdin. He kuitenkin miettivät sitä, että kun on

kaksi vauvaa, ei rauhalliselle kohtaamiselle jää yhtä paljon aikaa kuin yksittäin syntyneiden vauvojen kanssa. Johtaako tämä heikompaan kykyyn oppia tunnesäätelyä vai muodostuuko sama kyky pidemmällä aikavälillä? Tässä on mielestäni merkittävä rooli myös sillä, että molemmat vanhemmat osallistuvat lasten hoitoon ja näin lasten on mahdollista saada yksilöityä kohtaamista, vaikka arki olisikin liukuhihnatyöskentelyä.

Holditch-Davisin ja Robertsin (1999, 206) tutkimuksessa havaittu äitien harmi vauvojen joutuessa odottamaan vuoroa ruokailuun oli havaittavissa myös tässä opinnäytetyössä. Äidit kiirehtivät tai keskeyttivät hetkellisesti vauvan syöttämisen, jotta pystyivät ottamaan toisen vauvan tilanteeseen mukaan. Osalle äideistä sekä lähes kaikille isille oli myös kehittynyt kyky syöttää molemmat lapset yhtäaikaisesti. Tässä näyttyy ristiriita siitä, että syöttötilanteissa erityisesti äideillä on halu antaa vauvoille yksilöityä aikaa, mutta käytännön tilanne pakottaa toimimaan niin, että molempien tarpeeseen vastataan yhtä aikaisesti. Eli vaikka äideillä on vahva halu ja pyrkimys *maternal justice*-tilaan, jossa vauvat saavat yksilöityä aikaa (Beck 2002, 605), käytännössä sen toteuttaminen on haasteellista.

7.2.2 Vanhempien jaksamista edesauttavat tekijät?

Haastatteluaineiston perusteella vanhempien jaksamisen keskeiset tekijät ovat tukiverkosto ja parisuhde. Haastatellut perheet tunnistivat hyvin jaksamisensa rajat ja siihen vaikuttavat tekijät. Hyväluoman (2010) tutkimuksessa korostettiin parisuhteen merkitystä hyvinvoinnin lähteenä. Spilmanin (1999, 32) tutkimuksessa tuotiin esille vauvaajan työntäyteisyys, jossa molemmilla vanhemmilla on tärkeä rooli. Väsymys ja suuri työmäärä jättää helposti parisuhteen taka-alalle (Ellison & Hall 2003, Hyväluoman mukaan 2010, 15), mikä oli havaittavissa myös tässä tutkimuksessa. Vanhemmat olivat kuitenkin tietoisia parisuhteen muutoksista ja näkivät ristiriidat tilanteesta, ei rakkauden katoamisesta johtuviksi. On mielestäni tärkeä huomio, että tietoisuus tilanteen tuottamista haasteista kantaa vaikean vaiheen yli. Tämä asia tulisi ottaa huomioon vahvasti synnytysvalmennustilanteissa.

Kuvattaessa äitien haastatteluhetken tilaa suhteessa Beckin neliportaiseen prosessiin, jota käsittelin opinnäytetyön sivulla 27, (Beck 2002,599) voidaan todeta, että äitien saama tuki näyttöytyi merkittävästi. Kenestäkään äidistä ei voinut sanoa suoraviivai-

sesti, missä prosessin vaiheessa he olivat. Vaikka äiti koki tunteita prosessin ensimmäisestä vaiheesta, voimattomuuden kokemuksesta, hänellä oli samalla jo kokemuksia prosessin viimeisestä, oman elämän palautumisen, vaiheesta. Tämä mahdollistui vahvan puolison tuen ja verkoston avulla. Äideillä oli ollut mahdollisuus ottaa omaa aikaa, vaikka vauvat olivat vielä pieniä, ja näin armottomien vaatimusten ja eristäytymisen tunnetta laski mahdollisuus nollata tilannetta. Tästä muodostui mielestäni myös äideille jo hyvin alkuvaiheessa pärjäävyyden tunteet, jotka Beckin prosessin mukaan tulisivat vasta ensimmäisen vuoden lopulla. Eli kaksosperheille suunnattu tuki on erittäin tärkeää silloin, kun perheellä ei ole omia tukevia verkostoja.

7.2.3 Äitien ja isien kokemuksen erilaisuus ja samankaltaisuus

Tutkimukseen osallistuneiden vanhempien osalta äitien ja isien kokemuksissa oli merkittäviä eroja. Tieto tulevasta kaksosista järkytti sekä äitejä että isiä. Alkutunteen jälkeen isät alkoivat pohtia sitä, kuinka kahden kanssa selvitään. Isät kertoivat sopeutuneensa asiaan nopeammin ja suuntasivat ajatukset hyvin pian käytännön ratkaisuihin. Myös yhdellä äidillä oli hyvin isien kaltainen kokemus. Äitien sopeutumiseen liittyi raskauden riskien hahmotus ja tiedonsaanti sekä tunnetason yhteys yhden vauvan sijasta kahteen vauvaan.

Raskausajan kiintymyksen merkittävin ero oli kiinnittymisen kokemus. Äidit kuvasivat selkeästi kiinnittyneensä yksilöihin, kun vain yhdellä isällä oli sama kokemus. Isät kokivat vauvoihin kiinnittymisen raskausaikana haasteellisena. Sairaala-aikana isät kokivat tulleen huomioiduiksi isinä ja kokivat vauvat alusta saakka omikseen. Kaikilla äideillä kokemus ei ollut yhtä vahva, vaan vauvat muuttuivat kokonaan omiksi vasta kotona. Sairaala-ajan kokemuksena kahdella äidillä oli tunne siitä, että vauvat olivat osittain sairaalan vauvoja.

Merkittävä ero on tunteiden tunnistaminen ja niiden vaikutus suhteessa vauvaan. Äidit reflektoivat sekä omia että vauvan tunteita, kun taas isät kuvasivat tunnekokemukset pääsääntöisesti toiminnan ja käytännön ratkaisujen kautta. Isät kuvasivat rakkautta vauvoihin tasa-arvoisuuden kautta. He korostivat yhteyden vauvoihin olevan samankaltainen niin hoiva- kuin leikkitalanteissa.

Isien haastatteluissa ei noussut vauvojen kohtaamisessa esiin syyllisyyden ja riittämättömyyden tunteita, jotka taas olivat äideillä hyvin keskeisiä kokemuksia. Isät kokivat vuorovaikutteisen yhteyden muodostuvan vauvoihin vuorotellen tai yhteisen lelun avulla. Äidit taas kokivat vuorovaikutuksen keskeytymisen toisen vauvan kanssa vahvana negatiivisena tunteena nimenomaan vauvan kokemuksen kautta.

Ne äidit, jotka tunnistivat vahvemman kiintymyksen jompaankumpaan vauvaan, kokivat siitä syyllisyyttä. Vahvan tunnekokemuksen perustana oli se, että he miettivät, mitä siitä toisesta vauvasta tuntuu, kun äiti kokee näin. Ne isät, jotka tunnistivat saman tilanteen, kokivat vauvojen olevan kuitenkin tasavertaisessa asemassa esimerkiksi leikkitalanteessa.

Vaikka aineisto on pieni, löytyi isien ja äitien kokemuksissa selkeitä eroja, jotka toistuivat. Erityisesti isillä kokemukset olivat samankaltaisia riippumatta siitä, oliko perheessä aiempia lapsia tai ei.

Kun tarkastelen aineistoa tutkimuskysymysten valossa, on todettava, että äitien saama tuki vaikuttaa kaikkeen. Olipa kyse vuorovaikutuksesta tai yksilöllisestä kohtaamisesta vauvojen kanssa, pyörä kääntyy aina äidin jaksamiseen. Eli mikäli äiti ja isä kohtaavat kaksostilanteen yhdessä ja heillä on käytössään toimiva verkosto, kaksosperheen tilanne toimii hyvin tai siedettävästi. Tämä haastattelijoukko ei antanut vastausta siihen, kuinka kaksosperheen elämä järjestyy ilman puolisoitten keskinäistä tukea ja omia verkostoja. Oletan, että mikäli äiti jää haastavassa tilanteessa yksin ilman puolison tukea tai parisuhde ei toimi, tilanne muuttuu liian haasteelliseksi sekä äidille että lapsille. Monikkovauvojen ja perheiden paras tuki on siis jaettu vanhemmuus, toimiva parisuhde ja hyvät verkostot. Nämä takaavat vauvoille mahdollisuuden hyvään vuorovaikutukseen ja yksilöllisen kohtaamisen kokemukseen. On siis todettava, että kaksos/monikkoperheiden tulisi saada vahvistettua tukea parisuhteen hoitoon ja perheiden omia verkostoja tulisi tukea ammattilaisten keinoin, silloin kun oma verkosto ei ole riittävä. Näillä edellytyksillä voimme taata monikkolasten sekä psyykkisen että fyysisen hyvinvoinnin.

7.3 Opinnäytetyön prosessi

Opinnäytetyön prosessi oli haastava mutta kaiken aikaa innostava. Aihe on niin kiinnostava, että teoriaan perehtyminen oli erittäin mielenkiintoista. Suomalaista teorian tietoa aiheeseen löytyi jonkin verran, mutta perehdyin paljon myös ulkomaisiin tutkimuksiin. Ulkomaiset tutkimukset antoivat opinnäytetyöhön laajemman katsantokannan ja sellaista tietoa, jota Suomessa ei ole tutkittu. Aineiston keräämisessä minulle muodostui ongelmaksi rajaaminen. ”Tieto lisää tuskaa”- asenne, tai ainakin se, että mitä enemmän tietää, sitä enemmän haluaa kirjoittaa, tuli tutuksi

Teoriaan perehtyessäni jouduin toteamaan, että olin asettanut liian laajat tutkimusongelmat. Olin valinnut yhdeksi näkökulmaksi temperamentin piirteet raskauden aikana ja syntymän jälkeen. Kun tutustuin aiheeseen liittyvään teoriaan, jouduin toteamaan, että se on oman tutkimuksensa aihe. Jouduin siis luopumaan yhdestä minua kovin kiinnostavasta aiheesta. Lisäksi koehaastattelujen yhteydessä jouduin tarkentamaan tutkimuskysymyksiä, sillä muuten tietoa olisi tullut merkittävästi liikaa yhtä opinnäytetyötä kohti. Kiinnostavien ajatusten sivuun laittaminen oli yllättävän vaikea prosessi, mutta hyödytti asetelman tarkentumista.

Haastattelukysymyksissä valitsin linjan, jossa lähestyin varsinaista asiaa ”takaportin” kautta, eli en kysynyt vanhemmilta suoraan tutkimuskysymyksiä. Tällä mielestäni pääsin totuudenmukaisempaan kuvaukseen vuorovaikutuksen haasteista. Kun haastateltavat esimerkiksi kuvasivat vuorovaikutustilannetta, minun tehtäväkseni jäi etsiä vastauksia siihen, mikä niissä tilanteissa aiheuttaa haasteita. Haastateltavien kuvaukset tuottivat hyvin vastauksia asettamiini kysymyksiin nimenomaan tilanteiden kuvauksien kautta. Isien vastausten samankaltaisuus suhteessa toisiinsa ja erilaisuus suhteessa äitien kokemuksiin osoittautui aiottua kiinnostavammaksi asiaksi tutkimuksen edetessä. Tämä asia saikin opinnäytetyössä huomiota enemmän, kuin tutkimuskysymysten asettelu olisi antanut tilaa.

Olin asettanut tavoitteeksi haastatella opinnäytetyötä varten 6-8 perhettä. Lopulta haastateltavia perheitä oli 4, eli 8 vanhempaa. Olin aluksi pettynyt määrään, mutta sain huomata, että määrä oli kuitenkin riittävä. Monissa asioissa kylläisyyspiste täyttyi jo

tällä otannalla. Lisäksi haastattelut olivat varsin laajoja, joten litterointityö oli iso urakka jo tällä määrällä.

Näin jälkepäin voin todeta, että havainnointi olisi voinut olla suuremmissa roolissa. Olisi ollut mielenkiintoista kuvata hoiva- ja leikki-tilanteita ja verrata niitä siihen mitä vanhemmat kertovat. Nyt havainnoinnin osa jäi mielestäni liian ohueksi tässä opinnäytetyössä.

Sisällönanalyysin avulla etsin aineistosta asioiden merkityksiä ja seurauksia. Analyysi koosti aineiston käsittelyä ja toimi mielestäni hyvin pohdinnan perustana. Haastattelut tuottivat paljon tietoa, jonka luokittelin tutkimuskysymysten alle. Analyysivaiheessa tiedosta alkoi hyvin pian nousta esille syy-seuraussuhteet ja tiettyjen asioiden toistuvuus eri perheissä. Pohdintaa ohjasi deduktiivinen päättely, koska teoria ja aineisto tukivat vahvasti toisiaan. Oli mielenkiintoista havaita se, että luettu teoria näyttäytyi niin selkeästi arjessa. Mielestäni pääsin pohtimaan aineistoa induktiivisen päättelyn pohjalta vain isien kokemusten tarkastelussa. Sen tiedon pohjana ei ollut niin selkeää teoriapohjaa, joka olisi antanut suoran vastineen aineistosta nousseelle tiedolle. Tämä tuotti suoraan myös jatkotutkimuskysymyksiä.

Perheiden vastaanottavainen ja innokas asenne haastattelutilanteissa kannusti työn tekemisessä. Itselleni perhetyöntekijänä perheiden tapaaminen heidän omassa kodissaan oli luontevaa. Luonnollisen suhteen luominen onnistui yllättävän nopeasti, koska keskiössä olivat vauvat. Kaksosten syntymä oli ollut kaikissa perheissä monenlaisia tunteita nostattava tapahtuma, josta puhuminen oli luontevaa. Merkittäväksi tekijäksi opinnäytetyössä muodostuivat hetket kaksosperheen arjessa, koska se antoi lisää näkökulmaa teorian tarkastelussa. Tilanteissa välittyi aidosti elämän tunnelmat ja haasteet. Samalla oma kunnioitukseni kaksosvanhempia kohtaan sai vahvistusta.

7.4 Tulosten hyödyntäminen ja jatkotutkimusaiheita

Tämä opinnäytetyö nosti mieleeni monia jatkotutkimusaiheita. Isien ja äitien kokemusten erilaisuuden tutkiminen olisi erittäin mielenkiintoinen, koska jo tämä pieni aineisto osoitti selkeitä eroja isien ja äitien välillä. Itseäni kiehtoisi suuresti jatkotutkimus tässä tutkimuksessa mukana olleille perheille esim. 1-2 vuoden kuluttua. Tuol-

loin lasten tarpeet ja temperamentti olisivat jo kehittyneet, ja olisi mielenkiintoista verrata vanhempien tämän hetken kokemuksia siihen hetkeen, jolloin lapset ovat isompia. Lisäksi monikkoperheitä selkeästi hyödyttävää tutkimusta olisi verrata monikkoperheiden hyvinvointia suhteessa saatuun tukeen. Tällä tutkimuksella voisi olla jatkossa merkitystä, kun kunnissa mietitään, millaista tukea monikkoperheet tarvitsevat. Jo tämä pieni aineisto osoitti, että omat hyvät verkostot ovat erittäin merkittävä jaksamisen kannalta. Jatkotutkimusaiheena voisi olla siis monikkoperheiden kokemus tuen määrästä ja laadusta sekä sen merkitys perheen jaksamiseen ja lasten hyvinvointiin.

Opinnäytetyön tuloksia hyödynnetään Suomen Monikkoperheyhdistyksen ja Mikkelin Monikkoperheyhdistyksen kautta. He saavat opinnäytetyön käyttöönsä. Menen esittelemään opinnäytetyön tuloksia Mikkelin Monikkoperheyhdistyksen iltaan kaksosten päivänä 2.2.2011. Opinnäytetyön tulosten osalta tehdään yhteistyötä myös Mikkelin neuvolatoimen kanssa. Osallistun terveydenhoitajien palaveriin, jossa kerron heille opinnäytetyön keskeiset tulokset. Lisäksi yhteistyössä Mikkelin perheasian neuvottelukeskukseen kanssa järjestetään Mikkelin alueen monikkoperheiden isille yhteinen ilta, jossa perheneuvoja nostaa keskusteluun isän ja miehen roolin iloineen ja haasteineen monikkoperheissä. Mikäli ilta on miehille myönteinen kokemus, perheasianneuvottelukeskus jatkaa iltoja, jotta tilaisuudesta ei tulisi vain kertaluonteinen. Tavoitteena on luoda foorumi, jossa mies saa puhua isyyden ja miehen tunteistaan, kokemuksistaan, iloistaan ja suruistaan. Parisuhteen ja monikkoisien tukeminen on keskeinen osa valtakunnallista ”Hyvä Alku” hanketta, jonka teemoihin myös isäilta Mikkelissä linkittyy.

Opinnäytetyö lisäsi omaa osaamistani ja tietämystäni sekä vuorovaikutuksen, kiintymyssuhteen että monikkouden osalta. Käytän tietovarantoani valmistamalla aineistosta koulutuspaketin, jota markkinoin esim. eri alueiden monikkoyhdistyksiin.

LÄHTEET

- Alkio, Paula (toim) 2007. Sylintäydeltä elämää- arki kaksosten ja kolmosten kanssa. Helsinki. VL-Markkinointi Oy.
- Anderson B, Anderson A 1999. Social support in multiple birth families. Teoksessa Paunonen, Marita, Vehviläinen-Julkunen, Katri 1999. Perhe hoitotyössä- teoria, tutkimus ja käytäntö. Helsinki. WSOY.
- Beck, Cheryl Tatano 2002. Releasing the pause button: Mothering Twins During the First Year of Life. *Qualitative health research*, Vol. 12 No. 5, May 2002 593-608.
- Bowlby, John 1969. Attachment and loss, volume 1, attachment. London.
- Broden, Margareta 2006. Raskausajan mahdollisuudet – kun suhteet syntyvät ja kehittyvät. Helsinki: Gummerus kirjapaino
- Eskola, Kaarina, Hytönen, Eeva 2002. Nainen hoitotyön asiakkaana. Porvoo: WSOY.
- Heinonen Kristiina 2004. Monikkovanhemmuuden ulottuvuuksia ja mahdollisuuksia. Kuopion yliopisto
- Heinonen, Kristiina, Kylmä, Jari 2004. Yhtä aikaa useamman lapsen äidiksi. *Sairaanhoidajalehti* nro 6-7/2004, 5-7.
- Heinonen, Kristiina, Moilanen, Irma, Pietilä, Anna-Maija 2006. Monikkovanhempien kuvauksia saamastaan tuesta- haastattelututkimus kaksosten vanhemmille. *Hoitotiede* Vol. 19, no 4/-07.
- Hirsjärvi, Sirkka, Hurme, Helena 2010. Tutkimushaastattelu-teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus Helsinki University Press. Tallinna Raamatutrükikoda.

Holditch-Davis, Diane, Roberts, Dia, Sandelowski, Margarete 1999. Early parental interactions with and perceptions of multiple birth infants. *Journal of Advanced Nursing*, 1999,30(1), 200-210.

Huttunen, Jouko 1998. Isästäkö äidin kaltainen vanhempi? Teoksessa Laurinen (toim) *Koti kasvattajana, elämä opettajana*.

Hyväluoma, Johanna 2010. Moninkertaisia onnenhetkiä ja arjen haasteita. *Monikkoperheiden vanhempien kokemuksia perheen hyvinvoinnista*. Picaset Oy.

Jumpponen, Satu 2006. Teoksessa *Kevyt pienokainen-tietoa keskosesta vanhemmille*. Viestintäpalvelu Sovimar. Etelä-Savon kirjapaino.

Kalland, Mirjam, Maliniemi-Piispanen, Sinikka 1999. *Vauvan Kiikku. Kuvaus kokeilevasta perhetyöstä*. Helsinki: Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiö.

Kalland, Mirjam, *Varhaisen vanhemmuuden tukeminen* Mikkeli 6.1.2008. Kasvatustieteen tohtori, MLL. Luentomuistiinpanot.

Kankkunen, Päivi, Vehviläinen-Julkunen, Katri 2009. Tutkimus hoitotieteessä. WSOYPro Oy.

Kaprio, Jaakko 2007. Monikkouden yleisyys, geneettinen tausta ja biologia. Teoksessa Alkio, Paula (toim) *Sylintäydeltä elämää- arki kaksosten ja kolmosten kanssa*. VL-Markkinointi Oy. Helsinki 2007.

Karhumäki, Aune. 2009. *Monikkoperheiden hyvinvoinnin tukeminen*. Lapsiperheiden hyvinvointi 2009.

Kataja, Mirja 2008. *Varhainen vuorovaikutus*. Perhetyön erikoistumisopinnot 27.3.2008.

Kivijärvi, Marja 2003. Äidin sensitiivisyys varhaisessa vuorovaikutuksessa. Teoksessa Niemelä, Pirkko & Siltala, Pirkko & Tamminen, Tuula (toim) Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Juva: WS Bookwell Oy.

Klitzing, Kai, Simoni, Heidi, Amsler, Felix, Bürgin Dieter 1999. The role of father in early family interactions. *Infant mental health journal*, Vol. 20(3), 222-237.

Kokko, Kati, Matala, Tiina 2004. Monikkoarki. Teoksessa Kumpula, Ulla (toim) 2004. Asiakkaana monikkoperhe. Keuruun laatupaino.

Korhonen, Anne, Sukula, Seija 2004. Vauvaperhetyö. Ps-kustannus. WS Bookwell Oy. Juva 2004.

Korja Riikka, Salo Saara 2010. Hoivaa ja leiki työmenetelmäkoulutus. Korja, PsT, theraplayterapeutti, kehityksen ja kasvatuksen erikoispsykologi, Salo, PsT, theraplaykouluttaja, työnohjaaja, perheterapeutti. Psykologianstituutti. Toukokuu 2010.

Kumpula, Ulla (toim) 2004. Asiakkaana monikkoperhe. Keuruun laatupaino.

Kumpula, Ulla 2006a. Elämä yllättää monikkoperheissä. Selvitys monikkoperheiden erityispiirteistä- ja tarpeista.

Lappalainen, Maija 2010. Monikkoperhevalmennus 23.3.2010. Kätilö, Etelä-Savon Sairaanhoidopiiri.

Manninen, Hanna 2003. Kilpailu äidin rakkaudesta-kaksoset ja varhainen vuorovaikutus. Teoksessa Niemelä, Pirkko & Siltala, Pirkko & Tamminen, Tuula (toim) Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Juva: WS Bookwell Oy.

Mikkelin keskussairaalan vauvatehon tilastot ja toimintaperiaatteet

Mäkelä, Jukka. Kiintymyssuhteet, Mikkelä 10.6.2009. Luentomuistiinpanot.

Mäntymaa, Mirjami, Luoma, Ilona, Puura, Kaija, Tamminen, Tuula 2003. Tunteet, varhainen vuorovaikutus ja aivojen toiminnallinen kehitys. *Duodecim* 2003;119:459-65.

Mäntymaa, Mirjami, Tamminen, Tuula 1999. Varhainen vuorovaikutus ja lapsen psyykkinen kehitys. *Duodecim* 1999 115:2447-53.

Ollikainen Marja ja Torkkeli Hannele. Haastattelu 16.10.2009. Lääkäri, Etelä-Savon Sairaanhoidopiiri.

Paananen, Ulla-Kristiina, Pietiläinen, Sirkka, Raussi-Lehto, Eija, Väyrynen, Pirjo, Äijälä, Anna-Mari (toim) 2006. Nainen hoitotyön asiakkaana. Tammer-Paino Oy. Tampere.

Penninkijärvi-Kerola, Varpu 2007. Monikkojen keskinäinen suhde. Teoksessa *Sylyntäydeltä elämää-arki kaksosten ja kolmosten kanssa*. VL-Markkinointi Oy. Helsinki 2007.

Piontelli, Alessandra 1989. A study of twins before and after birth. *International review of psychoanalysis* 1989, 16.

Piontelli, Alessandra 2002. *Twins. From fetus to child*. Routledge. London

Pulkkinen, Lea, Vaalamo, Inka, Hietala, Risto, Kaprio, Jaakko, Rose, J. Richard 2003. Peer reports of adaptive behavior in twins and singletons: Is twinship a risk or an advantage ?. *Twin research* Vol 6, number 2, pp 106-118.

Purho, Johanna, Nuutila, Mika, Heikinheimo, Oskari 2008. Kaksosraskaudet- Erityis-seurantaa tarvitaan, mutta tulokset ovat rohkaisevia. *Duodecim* 2008;124:1111-9.

Raudaskoski, Tytti, Hartikainen Anna-Liisa 2004. Monisikiöinen raskaus. Teoksessa *Ylikorkala, Olavi, Kauppila, Antti. Naistentaudit ja synnytykset*. *Duodecim*. Otavan kirjapaino Oy. Keuruu 2004.

Reina, Anna-Maija 2004. Monisikiöinen raskaus. Teoksessa Kumpula, Ulla (toim) 2004. Asiakkaana monikkoperhe. Keuruun laatupaino.

Saure, Sanna 2004. Monikkosynnytys. Teoksessa Kumpula, Ulla (toim) 2004. Asiakkaana monikkoperhe. Keuruun laatupaino.

Schulman, Marja 2007. Teoksessa Niemelä, Pirkko & Siltala, Pirkko & Tamminen, Tuula (toim) Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Juva. WS Bookwell Oy.

Siltala, Pirkko 2000. Mieli ja kieli äidin ja vauvan välisessä vuorovaikutuksessa. Psykoterapia-lehti 1/2000,25-40.

Siltala, Pirkko. 2003. Varhainen vuorovaikutus kokemuksen ja tutkimuksen valossa. Teoksessa Niemelä, Pirkko & Siltala, Pirkko & Tamminen, Tuula (toim) Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Juva: WS Bookwell Oy.

Sinkkonen, Jari 2003. Lapsen kiintymyssuhteen syntyminen ja sen häiriöt. Teoksessa Niemelä, Pirkko & Siltala, Pirkko & Tamminen, Tuula (toim) Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Juva. WS Bookwell Oy.

Sinkkonen, Jari 2004. Kiintymyssuhdeteoria- tutkimuslöydöksistä käytännön sovelukseen. Duodecim 2004; 120:1866-73.

Sinkkonen, Jari 2003. Lapsen varhainen isäsuhde. Teoksessa Niemelä, Pirkko & Siltala, Pirkko & Tamminen, Tuula (toim) Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Juva: WS Bookwell Oy.

Silvén, Maarit, Vienola, Minna 1995. Varhaisesta vuorovaikutuksesta kiintymyssuhteeseen. Psykologia 30 (1995)445-457.

Stern, Daniel 1982. Ensimmäinen ihmissuhde. Juva. K.J Gummerus.

Stern, Daniel 1992. Maailma lapsen silmin- mitä lapsi näkee, kokee ja tuntee. Porvoo.WSOY.

Stern, Daniel 1995 The Motherhood Constellation.

Tamminen, Tuula 2000. Sisäisen turvan syntyminen. Ryhmätyö3/2000.

Terveyden- ja hyvinvointilaitoksen tilastot

http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tutkimus/tilastot (luettu 18.10.2010)

Tirkkonen, Tiina, Kunelius, Anne, Ebeling, Hanna, Pylkkönen M, Tuomikoski H, Moilanen Irma 2008. Attachment in finnish singletons and twins to both parents.

Tuomi, Jouni, Sarajärvi, Anneli 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä. Gummerus kirjapaino Oy.

Vartiovaara Anne-Maria, Terveysportti, Käypä hoito suositus

www.terveysportti.fi (luettu 27.5.2009)

LIITE 1. Tutkimuslupa-anomus

Susanna Sillanpää

11.2.2010

Mikkelin AMK

sosiaalialan opinnot /sosionomi

Vainiontie 9

50600 Mikkelä

susanna.sillanpaa@surffi.fi

puh 044-2527512

OPINNÄYTETYÖ / TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

Opiskelen Mikkelin AMK:ssa sosionomiksi. Teen opinnäytetyön aiheesta ”Varhaisen vuorovaikutuksen haasteet monikkoperheissä”. Etsin opinnäytetyötäni varten n 10:tä perhettä, joissa on alle vuoden ikäiset kaksoset. (syntyneet/syntymässä aikavälillä heinäkuu -09- heinäkuu-10) Tarkoitukseni on haastatella perheitä heidän kotonaan.

Tavoittaakseni ko perheet, tarvitsisin yhteistyötä terveydenhoitajien kanssa. Toivon terveydenhoitajien välittävän haastattelupyynnön kohde-ryhmälle. Lisäksi tarvitsisin tiedon, paljonko em aikavälillä on Mikkelissä syntyneitä/syntymässä olevia kaksosia.

Haastattelut on tarkoitus suorittaa kevään ja kesän 2010 aikana ja opinnäytetyön tulisi olla valmis marraskuussa 2010.

Opinnäytetyöni ohjaajana Mikkelin ammattikorkeakoulussa toimii lehtori Seija Nissinen.

yhteystiedot: seija.nissinen@mamk.fi

puh 050-3607559

Ystävällisen terveisin

Susanna Sillanpää
sosionomi opiskelija

Seija Nissinen
lehtori

LIITE 2. Tutkimuslupa

Mikkelin kaupunki
Sosiaali- ja terveystoimi

Päätöspöytäkirja

Sivu 1

Johtava ylilääkäri

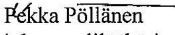
16.03.2010

37 §

7 / 449 / 2010

Yleiset päätökset

Tutkimuslupa, Sillanpää Sanna

Asia	<p>Sosionomiopiskelija Susanna Sillanpää anoo tutkimuslupaa opinnäytetyön tekemistä varten aiheesta "Varhaisen vuorovaikutuksen haasteet monikkoperheessä". Opinnäytetyötään varten hän pyytää lupaa haastatella 10 perhettä, joissa on alle vuoden ikäiset kaksoiset.</p> <p> liite1.PDF</p>
Päätöksen peruste	Sosiaali- ja terveystoimen toimintasääntö
Päätös	Myönnän Sanna Sillanpäälle tutkimusluvan ja luvan haastatella 10 perhettä opinnäytetyön tekemistä varten.
Allekirjoitus	<p> Pekka Pöllänen johtava ylilääkäri</p>
Tiedoksi	Susanna Sillanpää, Anneli Kupila

LIITE 3. Kirje perheille

vauvaperheohjaaja

19.04.2010

Susanna Sillanpää

Vainiontie 9

50600 Mikkeli

KEVÄINEN TERVEHDYS MONIKKOPERHEESEEN !

Olen sosionomi aikuisopiskelija Mikkelin ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyötä aiheesta ”Varhaisen vuorovaikutuksen haasteet monikkoperheissä”. Eli olen kovin kiinnostunut millaisia tunteita vanhemmissa herää, kun on saanut kerralla tuplamäärän vauvoja ja mitä haasteita tuplaonni tuo mukanaan.

Tein vastaavasta aiheesta kyselytutkimuksen Kiikku-vauvaperheohjaaja opinnoissa ja aihe vallan imaisi minut mukaansa. Nyt haluan jatkaa asiaan perehtymistä haastatteleamalla monikkojen vanhempia. Terveystoimen ylilääkäri Pekka Pöllänen on myöntänyt minulle tutkimusluvan ja neuvolan väki on luvannut auttaa yhteydenotoissa.

Tavoitteeni on löytää 6-8 monikkoperhettä, joiden vauvat ovat syntyneet/syntyvät ajalla heinäkuu 09-heinäkuu 10. Tarkoituksena on haastatella perheen molemmat vanhemmat erikseen. Mikäli käytännön syistä vain toinen vanhempi voi osallistua haastatteluun, on sekin mahdollista. Kun saatte tämän kirjeen, toivon, että innostutte asiasta ja lupaudutte mukaan haastateltavien joukkoon. Ottakaa minuun yhteyttä (huhti/toukokuun aikana) ja voimme sitten sopia haastatteluajan teille sopivana aikana. Haastattelu vie aikaa n tunnin/hlö ja pyrin tekemään haastattelut kevään ja kesän aikana. Tulen mielelläni teille kotiin haastattelemaan ja olen innokas ihmettelemään vauvojen elämää muutenkin kuin tutkimuksen näkökulmasta.

Ystävällisin terveisin

Susanna Sillanpää

sosionomi opiskelija

susanna.sillanpaa@surffi.fi

puh 044-2527512

www.tukipolku.fi

LIITE 4. Teemahaastattelun runko

TAUSTATIEDOT:

vastaaja isä / äiti

vastaajan ikä

lasten ikä

lasten syntymäviikko

perheen muut mahdolliset lapset

1. ODOTUS, SYNNYTYS, ALKU

MILLAISIA TUNTEITA TIETO KAKSOSISTA HERÄTTI ?

- jos pelotti/ huolestutti, niin mikä oli syy siihen

KESKOSUUS JA SAIRAALA-AIKA (TARVITTAESSA)

- millaisena koit vauvojen sairaala-ajan?
- millaisena koit vanhemmuuden mahdollisuudet sairaala-aikana

ALKUAIKA

- oliko alussa jotain terveydellisiä ongelmia joko lapsilla tai äidillä, jos oli, miten se vaikutti (tunteet, uskalsiko kiintyä vauvoihin)
- millaiseksi kuvailisit suhdettasi vauvoihin ensimmäisinä viikkoina

2. KIINTYMYKSI VAVVOIHIN

KIINTYMINEN VAVVOIHIN

- raskausajan kiintyminen / kiinnitykö yksilöihin vai kaksosiin vai uskalsitko kiintyä
- oliko eri vauvoihin kiintyminen erilaista (mikä vaikutti)
- miten rakkaus riittää molemmille
- mitä tunteita vauvojen hoito herättää
- onko vauvat ”jaettu” äidin ja isän vauvaan (jos on, niin miten/ missä asioissa/tilanteissa se näkyy)

KUINKA OLET SAANUT ARJEN TOIMIMAAN VAUVOJEN HOIDOSSA?

- mikä on haasteellisinta kahden vauvan kanssa
- millaisia ajatuksia herää, kun toinen vauva itkee vieressä esim syöttötilanteessa
- onko Sinulla aikaa olla lasten kanssa kahdenkeskisesti, millaisissa tilanteissa (hoiva/leikki/syöttöhetket)
- millä tavalla yhden vauvan kanssa olo eroaa kahden vauvan kanssa olemisesta (esim leikkitalanne)
- onko suhde erilainen eri vauvoihin, jos on niin millä lailla ja mikä siihen vaikuttaa
- kuinka huomaat/huomioit lasten erilaiset tarpeet

- millaiseksi kuvailisit tilannetta, jossa olet kahden vauvan kanssa yhtä aikaa, esim leikkitalanne, syöttötilanne (kohtaaminen/toiminta)

- kumpi hoitoratkaisu toteutuu käytännössä useammin; pakettiratkaisu vai yksilöllinen hoiva

3. JAKSAMISEN PILARIT

- miten suurta roolia uupumus näyttelee arjessa
- ovatko vanhemmat tasavertaisia hoitajia (jos ovat niin miten se näkyy arjessa, jos eivät niin miten se näkyy arjessa)

- mitkä asiat auttavat jaksamaan arjessa (isyys)
- onko parisuhteenne kokenut muutoksia kaksosten synnyttyä, jos on niin millaisia muutoksia
- mistä saat parhaan tuen tähän elämäntilanteeseen

LIITE 5. Haastattelun nauhoituslupa

Susanna Sillanpää
sosionomi opiskelija

Opinnäytetyö

”Varhaisen vuorovaikutuksen haasteet monikkoperheissä”

Annan luvan nauhoittaa haastattelun. Haastattelumateriaali tulee ainoastaan opiskelijan käyttöön ja haastateltavien henkilöllisyyttä ei voi tunnistaa valmiista työstä.

Mikkelissä ____/____ 2010

haastateltava

Susanna Sillanpää